TORDON ÁKOS

Hószakadás

Szakad a hó javából –
fehér pelyhes dunnából.
Szakadt dunna pihe-puha pelyhe
ha hozzánk hull, akkor hull jó helyre.
De a szomszéd, hogy ne irigykedjen,
udvarára kétszer annyi essen!
S ha neki jut, más se szomorkodjon:
az áldásból hét falunak jusson!
Jut s marad is, amíg el nem olvad.
Hány tonna hullt? Megszámolom holnap.

Boldog karácsonyt kívánunk minden kedves olvasónknak!

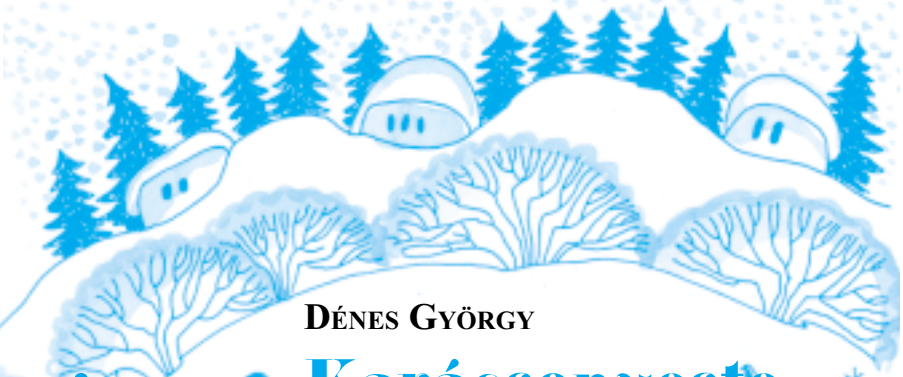

Weöres Sándor

Karácsonyi pásztorok

Ki pattogtat – durrogtat
karikás ostorral?
pitt-patt, dirr-durr,
karikás ostorral?

Ki tülkölget – tutulgat
hosszú ökörszarvon?
Hillu-Hullu,
cifra ökörszarvon?

Ki kolompol – csilingel
kolomppal-csengővel?
klot-klot, csing-long,
kolomppal-csengővel?

Karácsonyi pásztorok,
pásztorok,
azok pattogtatnak,
azok durrogtatnak,
azok tülkölgetnek,
azok tutulgatnak,
azok kolompolnak,
azok csilingelnek,
zörgetik a kiskapukat,
háborítják a kutyákat,
házról házra járnak,
pohár borért köszöntenek,
kalácsért kántálnak.

Dénes György

Karácsonyeste

Karácsonyeste
fenyőgally ragyog.
A hóesésben
botos pásztorok.
Betlehem küldi
szárnyas csillagát.
Fényben fürészti
Mária fiát.

László Noémi

Ünnep

Hószakállú nagyapó,
zúg-zizeg az erdő.
Egy a csillag, egy az éj:
égi gyapjúkendő.

Hull a földre, eltakar
házikókat, kertet,
nem kérdezi senkitől:
miért is didergett,

hull a földre, simogat,
jó anyóka-vászon,
felragyog az arcokon,
felragyog karácsony.

Selma Lagerlöf

Szentséges éj

Ötéves koromban nagy bánat ért. Azóta sem éreztem annál nagyobb szomorúságot. Meghalt szegény nagyanyám, aki naponta szobájában ült a kanapén és mesélt nekem.

Sose tudtam másként elképzelni őt, mint hogy reggeltől estig mesél, mesél, mi gyerekek meg körülötte ülünk és tátott szájjal hallgatjuk. Csodaszép élet volt, talán a legszebb, ami gyereknek kijárhat.

Többet aligha tudok nagyanyámról. Emlékszem: fehér haja ragyogott, hajlott háttal járt, és folyton harisnyát kötögetett. Ha már nem mesélt, megsimogatta fejemet, és így szólt: – Amit elmondtam, olyan igaz, mint ahogyan te engem látsz, én meg téged.

Eszembe jut, hogy énekelt is, bár nem mindennap. Az egyik dal egy lovagról és a tenger tündéréről szólt, visszatérő sora így hangzott: „Fagyos szél fújt, fagyos szél fújt a tenger fölött.” Egy kis imádságra is emlékszem, bár szövege azóta összekuszálódott bennem.

Meséi közül úgy igazán egyetlen él bennem. Hibátlanul el tudnám mondani ma is. Jézus születéséről szól.

Hát ennyi az egész, ami megmaradt róla. Legélesebben mégis a fájdalom, amikor már nem volt.

Mennyire eleven annak a napnak a reggele: a kanapé üres volt, s hiába kerestem nagyanyámat. Azt hittem, sose ér véget a nap. Minket, gyerekeket ravatalához vezettek, hogy csókoljuk meg kihűlt kezét. Féltünk, de valaki fülünkbe súgta: ez az utolsó alkalom, hogy megköszönjük a sok örömet, amit tőle kaptunk.

A meséket, a dalokat vele együtt fekete koporsóba zárták, hogy soha többé vissza ne térjenek. Akkor valami végleg eltűnt az életünkből. Bedördült előttünk annak a bűvös világnak a kapuja, melyen át ki-be jártunk, s nem akadt többé senki, aki megnyitotta volna.

Negyven esztendő múltán, hogy összeszedegetem a Napkeleten gyűjtött Krisztus-legendákat, ismét eszembe jut az az egyetlen, a Jézus születéséről szóló. Valami belülről biztat: mondjam el. Nos, hát legyen.

Nagykarácsony ünnepe volt, mindenki a templomba igyekezett, csak nagyanyám meg én maradtunk otthon. Úgy emlékszem, egyedül voltunk az egész házban. Miért nem mentünk a többiekkel? Mert én túlságosan fiatal, nagyanyám pedig túlságosan öreg volt. Búnak adtuk a fejünket, hiszen nem vehettünk részt az ünnepi misén, nem láthattuk a karácsonyi fényeket.

Üldögéltünk szomorú magányunkban, amikor nagyanyám egyszer csak mesélni kezdett:

– Élt valamikor egy ember, aki nekivágott az éjszakának, hogy tüzet szerezzen. Bekopogott minden házba: – Segítsetek, jó emberek, feleségemnek kisgyereke született, és nagyon hideg a szobánk.

Az éj azonban mélysötét volt, az emberek aludtak, senki sem válaszolt.

Az ember továbbment, míg végre a messzeség határán tűz fényét pillantotta meg. A szabadban lobogó láng felé tartott. A tűz körül népes nyáj és idős pásztor hevert. Aludtak.

A tüzet kereső az alvókhoz ért. Látta, hogy a pásztor lábánál három megtermett kuvasz nyújtózik. A neszre fölrezzentek, pofájukat szélesre tátották, de nem jött ki hang onnan. Az ember látta, mint borzolódik a szőr a kutyák hátán, mint villannak meg fehér fogaik. A kutyák rárohantak, s ő érezte, hogy az egyik a combjába mar, a másik a keze után kap, a harmadik meg a torkának ugrik. Az éles fogak azonban nem engedelmeskedtek, s neki a legkisebb baja sem esett. Amikor tovább akart lépni, nem tudott a heverő fehér bárányok miatt. Annyira szorosan feküdtek egymás mellett, hogy képtelenség volt utat találni köztük. Az állatok hátán ment tehát előbbre, egészen a tűzig. A juhok közül azonban egyik se mozdult.

Ez idáig csendben maradtam, s hallgattam nagyanyám patakzó szavait, de most félbeszakítottam:

– Miért nem keltek fel a báránykák?

– Mindjárt megtudod – mondta és folytatta a történetet. – Amikor az az ember a tűzhöz ért, a pásztor fölébredt. Idős volt, haragos természetű, mogorva

mindenkivel. Fogta hosszú, hegyes végű botját, amit akkor szokott kezében szorongatni, ha a nyájra vigyáz, és az idegen felé vágta. A bot hosszú ívben elröpült, de mielőtt a jövevényhez ért volna, irányt változtatott, és távolabb ért földet a mezőn.

Megint közbeszóltam:

– Nagyi, a bot miért nem találta el az embert? – Ő mintha meg se hallotta volna kérdésemet, tovább mesélt.

– Az ember akkor odaállt a pásztor elé, és így szólt: „Jó ember, adj egy kis parazsat. Feleségemnek ma kisgyereke született. Tüzet kell raknom, hogy ne fázzanak." A pásztor legszívesebben így dörgött volna: „No, tirgulj!" De arra gondolt: „Kutyáim nem bántják ezt a jövevényt, juhaim nem ijedtek meg tőle, és hegyes botom messze elkerülte." Megdöbbent, és engedékennyé vált: „Végy, amennyit akarsz!"

A tűz majdnem kialudt már, és se venyige, se hasáb, hogy újra föllobogjon. Igaz, maradt egy halom parázs, de a jövevénynek lapátja meg edénye nem volt.

Az öreg pásztor – kárörvendőn – ismét csak biztatta az idegent: „Végy hát, amennyit akarsz!" (Közben befelé nevetett: Úgyse tudsz.) A jövevény azonban lehajolt: puszta kézzel szedni kezdte a parazsat, és kabátjába tette. A parázs nem égette meg a tenyerét, nem perzselte össze a felöltőjét. Vitte, mintha egy halom diót vagy almát vitt volna.

Én – immár harmadszor – megint csak nem tudtam megállni:

– A parázs miért nem égetett, nagyanyám?

– Megtudod azt is, várd meg a végét – szólt jóságosan, és folytatta: – A nagy haragú, mogorva pásztor, ezt látva, elcsodálkozott: „Miféle éjszaka ez? A kutyák nem marják meg az idegent, a juhok nem félnek tőle, a lándzsa elkerüli, s a tűz meg nem égeti meg." Újra odaintette az idegent, és megkérdezte tőle: „Mondd, milyen éjszaka ez, hogy mindenki irgalmas hozzád?" Ő azt felelte: „Ha magadtól nem jössz rá, én nem mondhatom meg neked." S máris indult.

A pásztornak eszébe jutott: nem ereszthetti el csak úgy, ha kérdésére választ akar kapni. Fölkelt hát, és követte. Amikor annak szálláshelyéhez értek, a pásztor rádöbbent: de hát ennek az embernek még kunyhója sincs. Egy barlangban húzta meg magát az asszony és a gyermek, rideg szirt övezte barlangban.

Arra gondolt: a védtelen gyermek bizonyára megfagy itt. S jóllehet, kőszívű volt, megindult a szegénység láttán, és elhatározta, segít a gyermeken. Tariszynyájából hófehér, puha bárányból húzott elő. Odaadta az embernek: legyen takarója a kicsinek.

Ebben a pillanatban megnyíltak a szemei és fülei, látta, amit eddig nem látott, hallotta, amit eddig nem hallott. Ezüst szárnyú angyalok vették körül, kezükben citera. Túlcsorduló örömmel arról énekeltek, hogy ezen az éjszakán megszületett, aki a világot megváltja majd bűneitől.

Értette már az öreg pásztor, miért nem marnak a kutyák, miért nem félnek a juhok, s a lándzsa miért nem sebez.

Angyalokat látott, akármerre nézett: a barlangban ültek, s a hegyeken, és röptüket bámulhatta a boltozatos ég alatt. Seregekben jöttek az úton, megálltak a barlang bejáratánál, hogy lássák a kisdedet.

Vidámság és játék hangja töltötte be a környéket, és a pásztor szívét, aki a sötétségben is látott. Boldog volt, hogy megnyíltak szemei. Térdre ereszkedett, és megköszönte Istennek.

Nagyanyám itt felsóhajtott.

– Mi is láthatnók, amit a pásztor, hiszen az angyalok a boltozatos ég alatt röpködnek azóta minden karácsony éjszakán. De mi nem látjuk őket.

Kezét a fejemre tette:

– Jól jegyezd meg, amit elmondtam, mert olyan igaz, ahogyan te engem látsz, én meg téged. Nem gyertyák és nem lámpák, nem a Hold és nem a Nap, hanem Isten ereje nyithatja csak meg szemünket, hogy lássuk az Ő dicsőségét.

(Tóth Sándor fordítása)

JÁNKY BÉLA

Három mosoly

Fűrész vijjog,
fejsze villog,
nő a farakás.
Apa fát vág,
gyújtóst aprít,
bajsza zúzmarás.

Apa vágja,
én behordom,
anya tüzet gyújt.
Csak a cica
tétlenkedik,
míg meleg a sut.

Barátságos
tűz duruzsol,
meghitt a szoba,
melegszik a
szívünk is már,
fő a vacsora.

Megtorpan a
a szél, a tél, a
fagy a küszöbön.
Három mosoly
ölelkezik,
s csillog az öröm.

KISS DÉNES

Pehely-pillék

Hó pilléje,
zúzmara,
csipketáncból
szőtt ruha.
Téli idő
szempillája,
ég-föld pislog
így magára;
ide nézve,
oda nézve,
ezüst-sűrű
hóesésbe.

KÁNYÁDI SÁNDOR

Ül a tél a hegy tetején

Ül a tél a hegy tetején.
Fehér kucsma van a fején.
A hátán meg fehér suba.
Készülődik a faluba.

Kosztolányi Dezső

Téli alkony

Aranylanak a halvány ablakok...
Küzd a sugár a hamvazó sötéttel,
fönn a tetőn sok vén kémény pöfékel,
a hósík messze selymesen ragyog.

Beszélget a kályhánál a család,
a téli alkony nesztelen leszállott.
Mint áldozásra készülő leányok,
csipkés ruhában állanak a fák.

A hazatérő félve, csöndesen lép,
retteg zavarni az út szűzi csendjét,
az ébredő nesz álmos, elhaló.

S az ónszín égből, a halk éjszakában
táncolva, zengve és zenélve lágyan,
fehér rózsákként hull alá a hó.

Weinrauch Katalin

Téli kép

Narancssárga, álmos nap
hideg sugara
fennakadt egy dermedt fa
kopár ágára.
Havas, fehér hómezőn
fekete árnyak:
kesze-kusza vonalak
erdőt mintáznak.
Toronyházak ablaka
tükör a napnak:
parázsszemű óriások
körben ámulnak.
A sok vörös üvegszem
hunyorogva néz:
ecset nélkül fest a Nap,
sugara a kéz!

Utassy József

Hó hull

Lucskot szürcsöl a zoknim,
pillámra hó hull könnynek.
Melengetem maroknyi
kedvem, ha rámköszönnek:

visszaköszönjek!

S hó hull a kék sínekre,
vonatra, villamosra,
talán havas a hold is,
hó hull a csillagokra.

A Megváltó bölcsője

„Történt pedig azokban a napokban, hogy Augustus császár rendeletet adott ki: írják össze az egész földet. Ez az első összeírás akkor történt, amikor Szíriában Cirénius volt a helytartó. Elment tehát mindenki a maga városába, hogy összeírják. Felment József is a galileai Názárethből Júdeába, a Dávid városába, amelyet Bethlehemnek neveznek, mert Dávid házából és nemzetségéből való volt, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt. És történt, hogy amíg ott voltak, eljött szülésének ideje, és megszülte elsőszülött fiát. Bepólyálta és a jászolba fektette, mivel a szálláson nem volt számukra hely.”

(Lukács evangéliuma 2,1-7.)

Egyedül álldogált a félhomályban, lassan esteledett, s körülötte mély csend honolt. Talán csak az a csillogó szemű mezei pocok neszelt, amelyik az imént surrant be az istálló ajtaján. „Brrr! De hideg van kinn a mezőn – mondta –, ideje egy jó meleg téli szállás után nézni.” Csillogó fekete szemeit körbejártatta, elégedetten körbeszimatolt, s apró bajszait megremegtetve újra megszólalt: „Nos, nem egészen olyan, mint egy illatos éléskamra, de legalább meleg.” S hirtelen olyan fürgén, ahogyan jött, belefúrta magát a szalmakupacba – éppen alá. „Na, szép kis társbérlet – gondolta a kis jászol –, remélem nem fognak folyton cincogni, ugrálni és hangoskodni”…

Már nagyon várta haza barátait: a két bús szemű tehénkét, a mindig elégedetlenkedő szamarat és a cserfes kecskét, aki mindenbe belekotyogott. „A barátaim, hisz oly régóta lakunk együtt. A barátaim” – gondolta, pedig sohasem beszélgettek, és sohasem váltottak egy igazán barátságos szót… Mégis, mindennap hazavárta őket, hiszen úgy összetartoztak már, mint esőcsepp a hatalmas felhővel, virág a réttel. Mondhatni, jóban és rosszban kitartottak egymás mellett, hidegben és melegben, télen és nyáron egyaránt. Különösen, ha este a gazda őmellé kötötte a két bús szemű tehénkét! Megrakta őt illatos szénával, s barátai mélázva ropogtatták vacsorájukat, közben persze meséltek. Meséltek arról, hogy aznap merre jártak, kivel találkoztak, s hogy mit hallottak már megint az emberektől. A kis jászol szívesen hallgatta meséiket.

Ó, az emberek! Egészen különös teremtmények! Néha szótlanul munkálkodnak az istálló csöndjében, néha pedig hangosan kiabálnak barátaival. A szamár azt mesélte egyszer, hogy az emberek is szeretnek együtt lakni egy nagy istállóban, amire a cserfes kecske azt mondta, hogy az nem is istálló, hanem ház. Az egyik bús szemű tehénke pedig hozzátette, hogy az ő gazdájuknak „családja” is van ám. Hogy a „család” pontosan mit is jelent, a kis jászol nem tudta. „Lehet, hogy mi is család vagyunk, hiszen szeretünk együtt lakni” – tűnődött, s végre megérkeztek barátai.

–Ripp-ropp! Láttad azt a sok embert az utakon?

–Láttam bizony, ripp-ropp. Egy haszontalan kis emberke meg is kergetett!

– Összeíráás, úgy hallottam!

– Múú, de búús voltam, mikor a gazda nem szólt hozzám egy szót sem ma este.

– Eengem seem simogatott meeg.

– Hiáába, sok a dolga. Tele van a nagy istáálló vándorokkal, akiket még sohasem lááttam.

– Neem istálló, haneem fogadó – mondta a cserfes kecske, s már majd’ vitába kerekedett az elégedetlenkedő szamárral, amikor hirtelen kinyílt az ajtó, s a gazda egy emberpárt tessékelt befelé.

– A fogadóban már nincs hely számotokra. Ha megfelel, eltölthetitek itt az éjszakát.

– Hálásan köszönjük – mondta csendesen egy kedves hang, s miután bezárult mögöttük az ajtó, letelepedtek a kis jászol mellett.

„Ó ezen az estén minden olyan más” –

gondolta. „Az új lakók körül is szinte remeg a levegő. Mintha valamire készülnének, feszülten várnának valamit… csendesen tesznek-vesznek. Már a két bús szemű tehénke sem ropogtatja a szénát, s még a cserfes kecske is szótlanul figyel.” A kedves hang most fel-feljajdul és elcsitul, a nagyobbik látogató pedig sietve motoszkál a kis jászol belsejében. A világjáró mezei pocok sem cincog, csillogó szemeivel érdeklődve követ minden mozdulatot.

Hirtelen egy vékonyka hang tölti be az egész istállót! – Mi lehet ez? – kérdezi magában a kis jászol, s mintha neki felelne a szamár, így szól:

– Gyermeksíríáás!

– Múú, milyen aranyos! Búú, de bájos! – örvendeznek a tehénkék.

– Meegszületett, meegszületett – kiáltott a cserfes kecske.

– Családd, ez egy családd! – szólalt meg újra a szamár. – Vigyáázz rá! – mondta a kicsiny jászolnak, aki közben észrevette, hogy a kis vékonyhangú „valami” már benne fekszik.

A kis jászol még sohasem látott ilyet, de sejtette, hogy ma este valami igazán nagyon fontos dolog történt. Azt is érezte, hogy most különleges feladata van. Megpróbálta hát összeszedni minden melegét, s úgy vigyázni a halkan szuszogó kis jövevényre. Barátai is, a késői látogatók is mindannyian őt figyelték, a benne alvó kis meleg életet.

Igen, Élet volt, s ez belé is annyi életet lehelt! Végre fontosnak érezte magát, s tudta, hogy feladata van ebben az istállóban, sőt, az egész világban. Ez a csodálatos fényesség is, ami megjelent, beszűrődött a tető repedésein, mind-mind reá vetődtek. S milyen csodálatos ének veszi körül őket, gyönyörű hangok, melyek valami olyasmit zengenek, hogy: „Üdvözítő született ma néktek…” az egész istállót öröm, békesség, és szeretet járja át.

„Üdvözítő, üdvözítő… hm…, ma született, hm…, hm… – gondolkodott a kis jászol –, az Úr Krisztus… nem is tudom, én most olyan boldog vagyok. Ezek az idegen emberek gondjaimra bízták ezt a kis újszülöttet, hogy óvjam és melengessem. Olyan békésen alszik, s ez a békesség engem is betölt. Üdvözítő… kiről énekelnek?”

„Csak, csak nem… Ő az? Igen, igen, Ő lesz az, ez a csöppség, hiszen hallottam a nevét is, amikor halkan szólítgatják szülei: Jézus, ó, kicsiny Jézus, végre megszülettél!” Boldogan ujjongott: „Én, a kis jászol vigyázhatok e csöppség édes álmára!”

– Aludj, kicsi Jézus, aludj, hiszen oly sok minden vár még rád! Hallottam, hogy te fogod megszabadítani az embereket valamitől. Azt hiszem, a bűntől. Igen, már emlékszem, erről meséltek a barátaim.

Életemben először bölcső lehetek. A Megváltó bölcsője!

Kedves Barátom! Karácsony ünnepén erre emlékezünk, a Megváltó születésére. Arra, hogy Isten elküldte egyszülött Fiát, Jézus Krisztust, hogy megszabadítson bennünket gonoszságainktól, s helyükbe szeretetet, igazi szeretetet adjon. Olyan Szeretetet, amely a legszerényebb hajlékot is felkeresi, s amely a szürke kis jászolból áldott bölcsőt tud formálni. Isten Fia, a nagy Király, egy istálló félhomályában látta meg a napvilágot, s élete során mindig megkereste a nyomorultakat, a testi-lelki segítségre szorulókat. Megmutatta számunkra, hogy nem csupán néhány ünnepnap, hanem egész életünk a SZERETET ÜNNEPE!

Istentől megáldott, boldog karácsonyi ünneplést kívánok!

Taracköziné Nemes Mónika

Milyen vagy, Istenem?

„Megjött a karácsony borzos szakállával”

Gyermekkorom karácsonyai

Gyermekkorom legszebb emlékei a karácsonyhoz fűződnek. Már hetekkel előtte folyt a készülődés. Karácsony előtt két héttel levágtuk a disznót. Micsoda élmény volt egy-egy disznótor! Ott volt az egész rokonság, mi, gyerekek is ott téblábóltunk, feladatokat kaptunk.

Ünnep előtti héten általános takarítás kezdődött az udvaron, a házban. A házban az asszonyok, a lányok, az udvaron a férfiak teremtettek rendet. A gazda mindent előkészített: szénát hordott fel, bekészítette az ólba, lefejtették a tengerit, hogy az ünnep alatt csak ellássák a jószágot.

Három nappal karácsony előtt nagyapám felhordta a kertből az összekötözött gallyat és górét (a kukoricának a vastagabb részét, amit a jószág nem evett meg, hívtuk górénak), letette a kemence mellé, ezzel fűtötték majd a kemencét. A parasztember mindent felhasznált, ami a gazdaságban megtermett, igyekezett önellátó lenni.

Két nappal karácsony előtt édesapám lehozta a padról a lisztet, odatette a tűzhely mellé, hadd melegedjen jól át. Nagymamám a kenyérsütéshez készülődött, édesanyám a kőttes kalács sütéséhez látott hozzá. Törték a diót, pucoltuk a mákot, készült a túró...

A szenteste előtti napon beszerezték a karácsonyfát, s elrejtették, nehogy meglelje a gyerek...

Szenteste együtt vacsorázott a család. Vacsorára rendszerint korhelylevest főztek, alma, befőtt, kőttes kalács került az asztalra, nem nagyon ettek húsfélét. Vacsora után együtt ment a család az ünnepi istentiszteletre.

A karácsonyfa díszítésének idejére lefoglalták a gyerekeket. Édesapám elvitt szánkázni vagy nagymamáékhoz mentünk át.

Édesapám csengetett, hogy itt járt a Kisjézuska, meghozta a karácsonyfát. Mindig meg akartam lesni, de soha nem sikerült, pedig még mutatták is, hogy ott megy a kertben. Bementünk a tisztaszobába, ahol a vaskályhában duruzsolt a tűz. Itt állt feldíszítve a karácsonyfa. Alma, dió, szaloncukor volt a fán. Édesapám meggyújtotta a csillagszórókat.

Körülültük a karácsonyfát, s megkezdődött a kis családi ünnep. Édesapám felolvasta a Bibliából Jézus születését. Elénekeltük a karácsonyi énekeket: *Mennyből az angyal, Az Istennek szent angyala, Krisztus Urunknak áldott születésén*.

Akinek nem jutott karácsonyfára, az legalább egy fenyőágat díszített fel. A szegényebb családok szaloncukor helyett kockacukrot vagy kis kenyérdarabkákat csomagoltak be.

Amikor besötétedett, jöttek a gyerekek kántálni. Pénzt, kalácsot kaptak, de italt soha.

A felnőttek úgy tíz óra tájban indultak kántálni. Megtiszteltetés volt, ha valamelyik családhoz elmentek „köszönteni”. A kántálás után köszöntőt mondtak:

Megjött a karácsony
Borzos szakállával,
Kilyukadt a csizmám,
Nem győzöm szalmával.
Adjatok egy krajcárt
Vagy egy rossz petákot,
Hadd tehessek rá
Egy nagy bolondos tákot.

S ha már betértek valakihez, azt illett megkínálni borral, kőttes kaláccsal. A kántálók egy-egy családnál nem sokáig időztek. A távozó csapathoz csatlakozott a házigazda is.

Másnap, december 25-én rendszerint mindenki elment a templomba. Délelőtt úrvacsoraosztás volt. Karácsony első napján nem illett vendégségbe menni, a család együtt ünnepelt, a falut járták a betlehemesek...

Életem szép karácsonyai mellett fájó szívvel emlékszem a legszomorúbb karácsonyomra. Ha visszagondolok 1944 karácsonyára, még most is elszorul a szívem. Először fordult elő, hogy nem volt karácsonyfánk, s nem volt velünk édesapánk – elvitték „három napra”. Nagymama előző nap jött haza Szolyváról, de nem találkoztak. Imádkoztunk és sírtunk, azt is csak csendben, mert a szomszéd szobában ott dorbézoltak az orosz katonák... S ekkor meg is szűntek a meghitt karácsonyok. Az ünneplést tiltották, csak titokban tarthattuk meg a karácsonyt.

Öröm számunkra, hogy 1989-től újra nyíltan ünnepelhetjük Jézus születését.

Bagu Balázs

„Ha fényleni látod Vincét...”

December

A meteorológiai tél kezdete. Azt tartják az öregek, hogy a zord december enyhe márciust ígér.

Luca (december 13.) Szokásokban, mágikus szertartásokban és hiedelmekben az év leggazdagabb napja. (Gonoszjáró nap; védekezés a boszorkányok ellen; lucaszék készítése; szerelmi jóslások.)

A Luca-naphoz időjárásjóslások is kapcsolódnak. Őseink Luca-naptól 12 napon át feljegyezték az időjárást. Azt tartották: a 12 nap a jövő év 12 hónapjának felel meg. A feljegyzett adatokhoz aztán a jövő év folyamán hozzáadták csillagászati tapasztalataikat, s a kettőt együtt értékelve próbálták előrejelezni az időjárást. Ez volt a Luca-naptár.

Voltak, akik hagyma-kalendáriumot készítettek ezen a napon. Ez úgy készült, hogy a hagyma 12 burkára sót hintettek. Amely hónap sója megnedvesedett, az a hónap esős lesz.

Úgy tartják, ha Luca-napkor megverik a diófát, jó termés várható.

A december karácsony hava. A régi öregek tapasztalata szerint ha karácsony havában megdördül a menny, az békességet és bőséget jelent. A karácsony előtti eső nem árt annyit a vetésnek, mint a karácsony utáni.

A karácsonyhoz kötődő időjósló versike így szól:

Nyitott ajtó, zöld karácsony:
Húsvéti hó ablakrácson.
Karácsony szent éjszakája:
öröm, ha hó esik rája.
Első napja ha fényt szór rád:
Boldog lesz majd minden órád.
Másodnapja hogyha fényes:
Jövő éved csak szegényes.
Karácsony szent éjszakáján
Ha szél támad kelet táján,
S nyikorog a házereszték:
Jelenti a marhák vesztét.
Ha a szelet nyugat nyomja:
Sok ember száll nyugalomra.
Ha meg a szél délről indul:
Sok-sok beteg nyög a kíntul.
De annál jobb észak szele:
A szerencse üzen vele.

Szilveszter az esztendő utolsó napja. Ez a nap a mulatságok, az óév búcsúztatásának a napja:

Szilveszter ha sírva múlt:
Reménységünk sírba hullt.
Ha ez évet jól zárja:
Ember csak a jót várja.

Január

A latin ianua szó magyarul ajtót jelent, vagyis átmegyünk az óévből az új évbe. Janusról, a kétarcú istenségről nevezték el, aki egyszerre látott a múltba és a jövőbe. Ehhez a hónaphoz több időjóslás fűződik. Pl.: ha nincs fagy januárban, meghozza azt március és április; enyhe január drágaságot csinál.

Ha január elseje péntekre esik, akkor változó tél, jó tavasz, száraz nyár és jó szüret várható.

„Ha újévkor fúj a szél – nyomában már eső kél.” Úgy tartják, ez ritkán fordul elő, de mindig igaz.

Vízkereszt (január 6.) Vízkereszt az egyházi naptár szerint a Háromkirályok ünnepe a három napkeleti bölcs utazásának emlékére. Ez a nap lezárja a karácsonyi liturgikus ünnepkört, s átadja helyét a farsangnak, a világi mulatságok időszakának. Ekkor még utoljára meggyújtják a karácsonyfán a gyertyákat, leszedik és elosztják a rajta maradt édességet.

Bő termésre következtetnek, ha vízkeresztkor a hó olyan roskatag, hogy járás közben víz fakad belőle. A csepegő eresz korai tavaszt, jó gazdasági esztendőt ígér:

Ha vízkereszt úgy fordul,
Hogy az eresz megcsordul:
Örvendezhetsz már előre,
Áldás száll a mezőre.

Jó kendertermés érdekében messzire kellett menni ezen a napon. Régen ezen a napon kántálni jártak, szekérre ültek és rokonokat látogattak más falvakban.

Fábián és Sebestyén (január 20.) Ez az első tavaszébresztő nap, mert ilyenkor kezdenek mézgásodni a fák.

Vince (január 22.) Vince napját azok szokták figyelni, akik szőlőtermesztéssel foglalkoznak. Időjárásából a bortermésre következtettek. Több versike ismert:

Ha megcsordul Vince,
Megtelik a pince.
*
Ha fénylik Vince,
Tele lesz a pince.
*
Ha fényleni látod Vincét,
A sok bornak nem lelsz pincét.
Megtelik a csűr, a pajta,
Lesz gabona mindenfajta.

Pál (január 25.) Igen fontos nap ez mind az időjárás-, mind az egészség-, mind a termésjóslás tekintetében. Rigmusok is tartoznak hozzá:

Ha Pál fordul köddel,
Ember elhull döggel.

Vagyis: ha ködös, nyirkos az idő, akkor egészségtelen, halált hozó esztendőre lehet számítani.

A másik rigmus a Pál-fordulásra utal:

Ha Pál napján fúj a szél,
A nyomában eső kél.

Ha Pál napján szép derűs idő van, akkor jó gazdasági év következik, ha pedig esős, sáros az idő, akkor drága lesz a gabona.

Úgy tartják az öregek, hogy ezen a napon a hagymadugványozó tarisznyát ki kell fordítani és úgy kell visszaakasztani.

Pálfordulás hogyha napos,
Bőven terem földhát, lapos.
De ha szél fúj, nem visz jóra,
Várhatsz hadi behívóra.
Ha e nap nagy ködöt talál,
Aratni fog a döghalál.

Tuba Magdolna

Szöllősy Tibor

Cinketestvériség

Mikor elfáradt, és koratélbe roskadt a természet, majd kiszakadtak az ég pihepárnái, visszatértek, mint évente rendszeresen csapatostól-családostól. Hangos csiviteléssel adták mindenkinek tudtára jöttüket a tágas udvar fáinak szerény meztelenségbe merevedett ágain. Vártam őket, tudtam jöttüket – gyülekező-jöttüket, mert kimondatlan, ám örök időkre szóló szerződés volt közöttünk: ők megörvendeztetnek létükkel, ezt én napraforgómaggal, szalonnával viszonzom. A vendégváró és marasztaló asztalt minden reggel megterítettem erkélyünk virága-hagyott állványain, majd a becsukott ajtó-ablak mögül gyönyörködtünk bennük: hangos tetszésnyilvánítás közepette átrepültek az erkélyt simogató fa ágaira, vizslatekintettel körülpásztázták a környéket, kifeszítették sárga dolmányos, fekete nyakkendős és galléros mellüket, átlibbentek az erkély karfájára, onnan egy szökkenéssel az ét-asztalra, kettőthármat csippentettek a szalonnából, csőrükbe kaptak egy magot, majd visszaszálltak a faágra, karmaikkal hozzáerősítették a magot és éles csőrükkel feltörve falatozni kezdtek.

A visszatérőket látásból mind ismertem, külön öröm volt, ha szaporulattal jöttek a következő télen, ha új családok érkeztek.

Amennyiben késtem a reggeli tálalásával, úgy hangos csipogással emlékeztettek kötelességemre, tették ezt akkor is, ha macska ólálkodott a közelben, vagy éppen varjak keringtek fölöttük. Ilyenkor színes csevegés kíséretében megvárták, míg elriasztom a hívatlan vendégeket.

Ebben az évben berontott hozzánk a tél. Fagy-generális hóbundába parancsolta a tájat, megfosztotta cinkéimet még a reménytől is, hogy valahol eledelhez juthatnak.

Igyekeznem kellett, terítettem az asztalt élvezetbe ívelő örömmel, mert újra találkozhatok a régi ismerősökkel és barátságot köthetek az újakkal.

Ők öles csiviteléssel, én mosollyal üdvözöltem őket. Szokásaikhoz és ösztöneikhez híven kezdték a lakmározást, ám hamarosan szokatlant véltem felfedezni viselkedésükben. Egy család nem járult az asztalhoz. Az egyik madárka nem ismételte rokonai vitus-táncát, forgatta fekete sipkás fejecskéjét, terpesztgette szárnyait, majd meg-megbicsakolva majdnem leesett az ágról. Úgy tűnt, hogy rövidebb egyik lába, és szárnyai is össze-vissza mozognak.

– Szegény madárka – szólalt meg fiam – , lehet, hogy törött a lába és a szárnya? Nem tud vagy fél az asztalra repülni. Nézd, mit csinálnak! – mutatott a sérült madár felé.

A család tagjai – egyenként, szinte ketyegő ritmusban felcsíptek egy-egy napraforgómagot, visszaszálltak beteg testvérük mellé, a csőrükben hozott magot annak ép karmai elé tették, amit az egészséges lábával és karmaival az ághoz szorított, és látható élvezettel elkezdte, majd folytatta a lakmározást.

Fésűs Éva

Cinege-csacsogás

Zengő erdő
csupa hó, csupa jég,
cinke-konyhán
kiürült a fazék.

Csőröm cseppet
csipeget, csipeget,
itt sincs, ott sincs
mit egyek, mit egyek?

Lelnék bár csak
irinyót, pirinyót,
kettévágnám
a diót, a diót.

Annyi éhes
pici csőr, pici csőr
kér itt részt a
kicsiből, kicsiből.

Mégis bízzunk
cinegém, cinegém,
süt még napfény,
hiszem én, hiszem én!

Hódunnácska
kirepedt, kirepedt,
mégis jő szép
kikelet, kikelet!

Kristálycsendben
elaludt a világ;
lesz még hernyó,
kicsi mag, teli zsák!

LAPOZGATÓ

Olvasni jó!

„ ...s szebb leszel, még szebb, hogyha sokat tudsz, az üres lélek elszáradt kaktusz.”

(Mátyás Ferenc)

A rovat címe, melynek írásomat szánom: Lapozgató. Olvasói elsősorban Ti vagytok, gyerekek. Örülök, hogy szólhatok hozzátok. S éppen az olvasás éve kapcsán, a könyvről. Nem könnyű feladat! Hisz annyi szép, okos fejtegetés hangzott már el az olvasás fontosságáról, a könyv szeretetéről. Mi újat tudnék mondani most, mikor félő, hogy a könyv – bár jeles év e mostani – ismét veszteségként kerül ki a tévével, videóval, komputerrel folytatott küzdelemből...?!

És „lapozgatok” emlékeimben... Könyvek sorozata... Még a borítójukra is emlékszem azoknak, melyek a legkedvesebbek voltak és maradtak számomra. Az 50-es évek szovjet kisiskolása bizony boldogan lapozgatta a *Timur és csapatá*-t, a *Kedves kis Pajtásaim!*-at, a *Távolban egy fehér vitorlá*-t, a *Buratinó kalandjai*-t, hogy csak a legemlékezetesebbeket soroljam. Házi könyvtár hiányában igazi csemegének számítottak a *Magyar népmesék*, a Móra-elbeszélések, Mikszáth-novellák, majd később egy Jókai-, Gárdonyi-regény. Móricz Zsigmond *Pipacsok a tengeren* című ifjúsági regényének hősei ma is elevenen élnek emlékezetemben.

Kevés volt az olvasnivaló, egymástól kölcsönöztük a könyveket.

Ami mégis mindig kéznél volt: az „élő” Petőfi és Arany. Nagyszüleink, édesanyánk és édesapánk „szájából” tanultuk a **szép szót**, ami annyira természetes, egyszerű és igaz volt. János vitéz és Toldi Miklós rímbeszedett története; a családról, a szülőföldről, a hazáról szóló versek. A VERS. Így nagybetűvel. Általa élt tovább bennünk és teljesedett ki a gyermekjátékok, mondókák világa, amitől az évek folyamán egyre távolabb kerül a gyermek, az ifjú, a felnőtt. Ahogy múltak az évek, a vers lett számomra az összekötő kapocs a tovatűnt gyerekkorral. Általa, a vers által tudtam megőrizni magamban a gyermeket, a játék örömét. S ez segített, hiszem, pedagógusi pályafutásom alatt is közelkerülni a gyerekekhez, tanítványaimhoz. Titkos segítőim voltak a versek. Iránytűim. Mindig a helyes útirányt mutatták. A sok-sok kedves közül is a legkedvesebb útmutatóm: „Jó szóval oktasd, játszani is engedd...”

Tanítottam és tanulták, felolvastam és elmondták őket gyerekeim. És csoda történt: „Lélektől lélekig” hatottak; a gyermekszívek kinyíltak és befogadták a szépet és a jót. Így neveltem hitre, nemzettudatra, szülőföld- és hazaszeretetre, erkölcsi tartásra. Általuk, a versek által! Mert „a vers a legszentebb, a legszebb emberi játék. A kifejezhetetlen körültáncolása, álmaink szavakba öltözése, ritka, míves szavak gyurmája, az álom földi mása, a legősibbnek, a dalnak édestestvére, mely átvezet a zenéhez, képhez, szoborhoz, házhoz, tánchoz.” (Latinovits Zoltán)

Mekkora gazdagság, mekkora kincs! Csak utána kell nyúlni, csak le kell venni a polcról! Sehol a világon nem született ennyi „égi antennás”, ennyi kiválasztott poéta, mint éppen itt nálunk. Olvassuk őket, hallgassunk szavukra!

Míg le nem hunyod tündéri pillád, olvassad Adyt, József Attilát és Kosztolányit, Móricz Zsigmondot, meglásd, a szavakat szebben mondod, a könyv tudásunk egyetlen nyitja, *az olvasás eszed gyarapítja...* (Mátyás F.)

Lapozgassátok a könyveket, verseskötéteket! Tanuljátok a verseket! Így maradhattok meg lelketekben tisztának, gyermeknek, aki *„az elevenség, öröm, a jövőbe ható ígéret: a bilincsbe nem vert ember, az igazán igaz isten!”* (Ady)

Vidnyánszky Éva

KORMOS ISTVÁN

Téli álom

Nos, ugye tudni való,
hogy fák sűrűjében,
erdő-mélyen,
mikorra télen
először hullana a hó,
barlangba bújik a medve,
s bármi vihar kerekedne:
hó,
szél,
jég,
medvének mind kicsiség,
mert alszik édesdeden,
s elő
se jő,
míg föl nem süt víg-ékesen
a nap egy igazi
tavaszi
szép reggelen.

TÓTH ELEMÉR

Téli takaró

Fátyol jár a fák közt,
felhő kerekedik,
nem jutunk,
nem jutunk
el a kék hegyekig.

Fehér kis vitorla
madár szárnya rebben,
de a szél,
de a szél
kavarog a kertben.

Hó zúdul, takaró
lesz belőle estig.
Tündérek,
tündérek
vállukon felejtik.

VERESS ZOLTÁN

Itt a tél

Hogy hull, hogy hull a hó,
hogy hallgat – hallihó! –
a nagy, mélyöblű csend
ott fent és idelent;

az utcát, a teret,
az alvó kerteket
hogy betakarja, lásd,
a hermelinpalást;

hogy szikrázik az út,
mely a dombról lefut,
fehér, friss, hűs haván
hogy siklik majd a szán!

A zsák parázs

Magyar népmese

Élt egyszer egy szegény ember. Olyan szegény volt, hogy még a mindennapi kenyere sem került ki. Nagyon sokat búsultak, töprengtek a feleségével, hogy tudjanak megélni hat gyermekükkel. Rájuk jött a hideg tél, de se fájuk, se élelmük. Mit volt mit tenni, elindult a szegény ember szerencsét próbálni.

Ahogy megy, mendegél, találkozik egy kilencvenéves anyókával. Köszönti illendően:

– Jó napot, öreganyám!

– Mi járatban vagy, édes fiam?

– Mondja, öreganyám, merre menjek, hogy legalább megmelegedjem egy kicsit?

– Eredj, kedves fiam, az útkereszteződésig, ott térj jobbra. Menj azután hét álló napig, amikor túlérsz az üveghegyen, ott lesz egy tűzrakás. Ott megmelegszel.

Úgy is volt. Hét nap múlva az üveghegyen túl megtalálta a tűzrakást. Leheveredett a tűz mellé, hogy megmelegedjen és fáradtságát enyhítse. Egyszer csak a tűzből kiemelkedik egy aggastyán. Mikor meglátta a szegény ember, köszöntötte:

– Jó napot, öregapám!

– Hát te mi járatban vagy?

– Jöttem szerencsét próbálni és megmelegedni, mert nálunk nagyon hideg van. Fám sincs, ennivalóm sincs.

Ekkor a tűzből kiemelkedett még tizenegy aggastyán. A tűz köré heveredtek, nem szóltak semmit, s időnként helyet változtattak. Telt az idő, szegény ember félni kezdett.

Megszólalt a legöregebb aggastyán:

– Ne félj, szegény ember, tudjuk, hogy igazat mondtál. Ha megmelegedtél, megtöltünk egy zsákot parázzsal, vidd haza a gyerekeidnek, hadd legyen mi mellett melegedniük.

Úgy is tettek. Hozták a teli zsákot, ráadták a szegény ember vállára, és útnak indították.

Cipelte a szegény ember a zsák parazsat, alig bírta. Hét napig tartott az út hazáig. Mikor hazaért, ledobta a zsákot a szoba közepére. Szaladt a felesége, a gyerekei is odarohantak, lesték, hogy mit hozott az apjuk. Szemük, szájuk tátva maradt a csodálkozástól, amikor kinyitották a zsákot. Nem parázs volt abban, hanem színarany! Lett nagy öröm! Nem fázott, nem éhezett többé a szegény ember hat gyereke!

Igen ám, de élt a szomszédban egy gazdag ember. Nagyon furdalta a kíváncsiság, hogyan gazdagodhatott meg egyik napról a másikra a szegény ember. Kifaggatta, hogy történt. Felöltözött rongyos ruhába, s ő is megkereste a tűzrakást. Megjelent az aggastyán, s kérdi, mi járatban van.

– Nagyon szegény vagyok, nincs otthon fám, eljöttem melegedni.

– No, akkor melegedj – válaszolta az aggastyán.

Nemsokára kijött a tűzből a tizenegy aggastyán. Körülheveredtek, helyet változtatnak. Hej, felkapják a gazdag embert, bedobják a nagy égő tűz közepébe. Mondják neki:

– Hogy mertél nekünk hazudni?

A gazdag ember elégett a nagy tűzben, a szegény ember pedig ma is él a családjával jómódban és boldogan, ha meg nem halt.

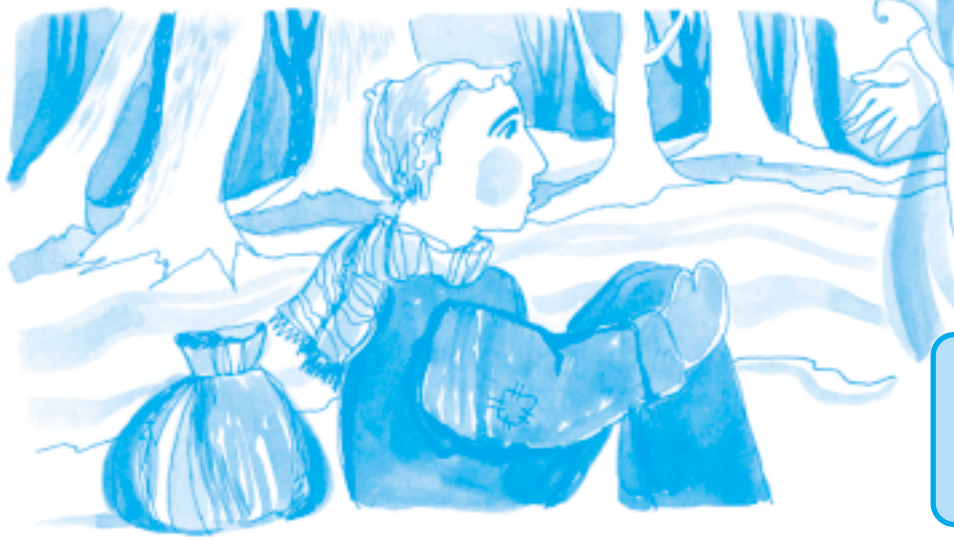

Feladat

Ki lehet a tizenkét aggastyán?

A két tündér

Bukovinai székely népmese

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer két tündér. Megegyeztek, hogy elmennek világot látni. Hát, ahogy mentek, beértek egy faluba. Esteledett, ezért bekérezkedtek egy házba, köszöntek illendően:

– Jó estét!

Az asszony rájuk támadt.

– Miféle keringők, csavargók, mit keresnek itt? Elmenjenek!

– Jóasszony, ne kiabáljon, éjjeli szállást kérnék – mondta az egyik tündér.

– Kifelé innét! – kiabált a gazdasszony.

Hát a tündérek elsompolyogtak, kimentek. Megszégyellték magukat. Bementek a másik szomszédba. Ott annyi gyermek volt, hogy azt se tudom, hány, mint a rosta lika, még eggyel több. Bekopogtak.

– Jó estét! Jó estét!

– Adjon Isten!

– Szállást kérnénk két vándor részére – mondták a tündérek.

De nem ismerte meg senki se, hogy azok tündérek, mert rongyos gúnyában voltak, úgy vándoroltak.

– Adunk szállást szívesen, hogyne adnánk! – Azzal a szegény ember betessékelte a vendégeket.

– Üljenek csak le! Vacsoráztak-e?

A szegény ember szívesen fogadta őket, amijük volt, azzal megkínálta. Lefeküdtek, s mikor reggel felkelnek, azt mondja az egyik tündér a másiknak:

– Hallod-e, ezek olyan jók voltak hozzánk, meg kellene valamivel jutalmazzuk.

– Én már kigondoltam, tudod, mit? Reggel aminek nekikezdenek, egész nap azt csinálják.

Hát a szegény asszony, mikor elmentek a vendégek, volt egy darabocska vászna, s gondolta, hogy ő kifehéríti. Kivitte, belemártotta a vízbe, s húzta a pázsiton végig, húzta. Vitte a kertbe, tette a kerítésre, de akárhova tette, örökké csak szaporodott, s csak több lett belőle, csak több lett belőle. Már a végén nem volt, ahova terítse. Átfutott a szomszédba.

– Szomszédasszony, engedje meg, hogy ide terítsek egy kicsi vásznat.

– Hát hogyhogy, kendnek ennyi-annyi vászna van? – irigykedett a szomszédasszony.

– Hát, én nem tudom, miféle vándorok jártak itt az este, de úgy megszaporították ezt a vásznat, hogy azt se tudom, hova terítsem.

Gondolkozott a gazdag asszony. Ezek biztosan azok lehettek, akik az este náluk is jártak. Kiabál az urának:

– Menjen hamar utánuk! Ha utoléri, hívja vissza ebbe a szent helybe őket.

Hát az ember nem akart menni. Ő bizony szégyelli, az este elküldték, s most menjen utánuk? De az asszony csak erősködött:

– Takarodjon a szemem elől! Maga miatt kellett az este elküldjem őket! Így-úgy!

A gazdaember összeszedte magát, s utánuk ment. Utol is érte a falu végén a két vándort.

– Jó napot! Jöjjenek csak vissza hozzánk! Ne haragudjanak, de az este egy kicsit nem jól éreztük magunkat.

S kezdett szép szóval hízelegni s beszélgetni nekik. Addig-addig, hogy visszacsalta őket. Pedig tudták azok jól, hogy áll a dolog. Azért voltak tündérek! Visszamentek a nagy könyörgésre. Az asszony jó reggelit adott, s egész nap ott marasztalta őket. Finomabbnál finomabb ételeket tett eléjük, s éjszakára puha ágyat vetett nekik.

Reggel a vándorok elbúcsúztak, s azt mondja egyik a másiknak:

– Na, ezt most mivel jutalmazod meg?

– Hát ezt is azzal, amivel a másikat. Reggel amit csinál, egész nap azt csinálja!

Hát, a gazdag asszony elprüsszentette magát, s egész nap csak prüsszögött. Egyebet nem csinált, csak hapci, hapci, prüsz, prüsz, prüsz, egészen estig. Ez lett kapzsisága jutalma.

Lehet, hogy még ma is prüsszög, ha azóta meg nem unta.

Feladat

Ebben a mesében azt, hogy *sok*, az elbeszélő így érzékelteti: *annyi, mint a rosta lika.* Hogyan fejezik még ki a népmesékben a *sok* fogalmát?

ÚJ SZÁMFORGÓ

Több lelkes, matematikát szerető olvasónk kívánságára bővítjük rovatunkat: ezentúl a 7-8. osztályos tanulók számára is közlünk feladatokat. Örülünk, hogy a rovatunk iránt érdeklődők köre hetedikesekkel és nyolcadikosokkal bővült. Jó szórakozást, kreatív munkát kívánunk! Íme az új feladatok!

3-4. osztály

1. A ló óránként 6 km-t tesz meg. Mekkora utat tesz meg 8 óra alatt, ha közben 3, egyenként 40 perces pihenőt tart?

2. Egy szám felének és negyedének összege 84. Melyik ez a szám?

3. Keresd meg és írd be a megfelelő számot!

2		+		=		5		
+		+		+				
	8			=	1			
3		+		=		6		

Számolós színező

Az eredmények alapján színezd ki a képet!
1: piros; 2: rózsaszín; 3: szürke; 4: sárga; 5: narancssárga;
6: zöld; 7: barna. A számozatlan részt színezd világoskékre!

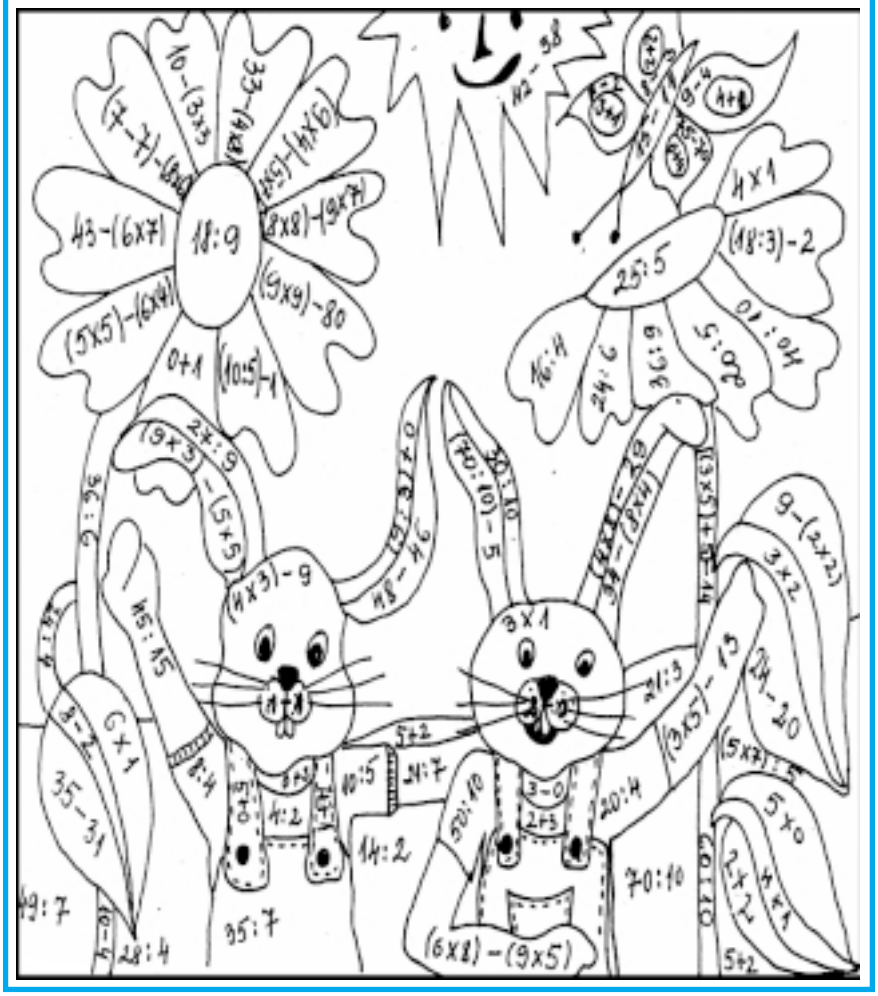

5-6. osztály

1. Egy munkás pénzének fele egyenlő a másik munkás pénzének harmadával, valamint a harmadik munkás pénzének egy ötödével. Hány hrivnyája van mindegyiknek külön, ha hármuk pénzének összege 2000 hrivnya?

2. Egy fürdőkád, ha a vízcsapon át percenként mindig ugyanannyi vízmennyiség folyik, negyedóra alatt tölthető meg vízzel. Ha a vízcsap hozamát percenként 2 literrel növeljük, a fürdőkád három perccel hamarabb telik meg. Mennyi a kád térfogata?

3. Hányszor használjuk a 9-es számjegyet, ha a számokat leírjuk 1-től 100-ig? Melyek ezek a számok?

7-8. osztály

1. Egy dobozban 2 fehér, 3 piros, 4 kék és 5 zöld egyforma méretű golyó van. Legkevesebb hány golyót kell találomra kihúzni közülük, hogy biztosan legyen közöttük mindegyik színből?

2. Összeadjuk az első 1991 darab pozitív egész számot. Milyen számjegy áll az így kapott összegben az egyesek helyén?

3. Egy szakasz és egy félegyenes szimmetriatengelyeinek számát összeadjuk. Mennyi az így kapott szám?

Deák Ferenc

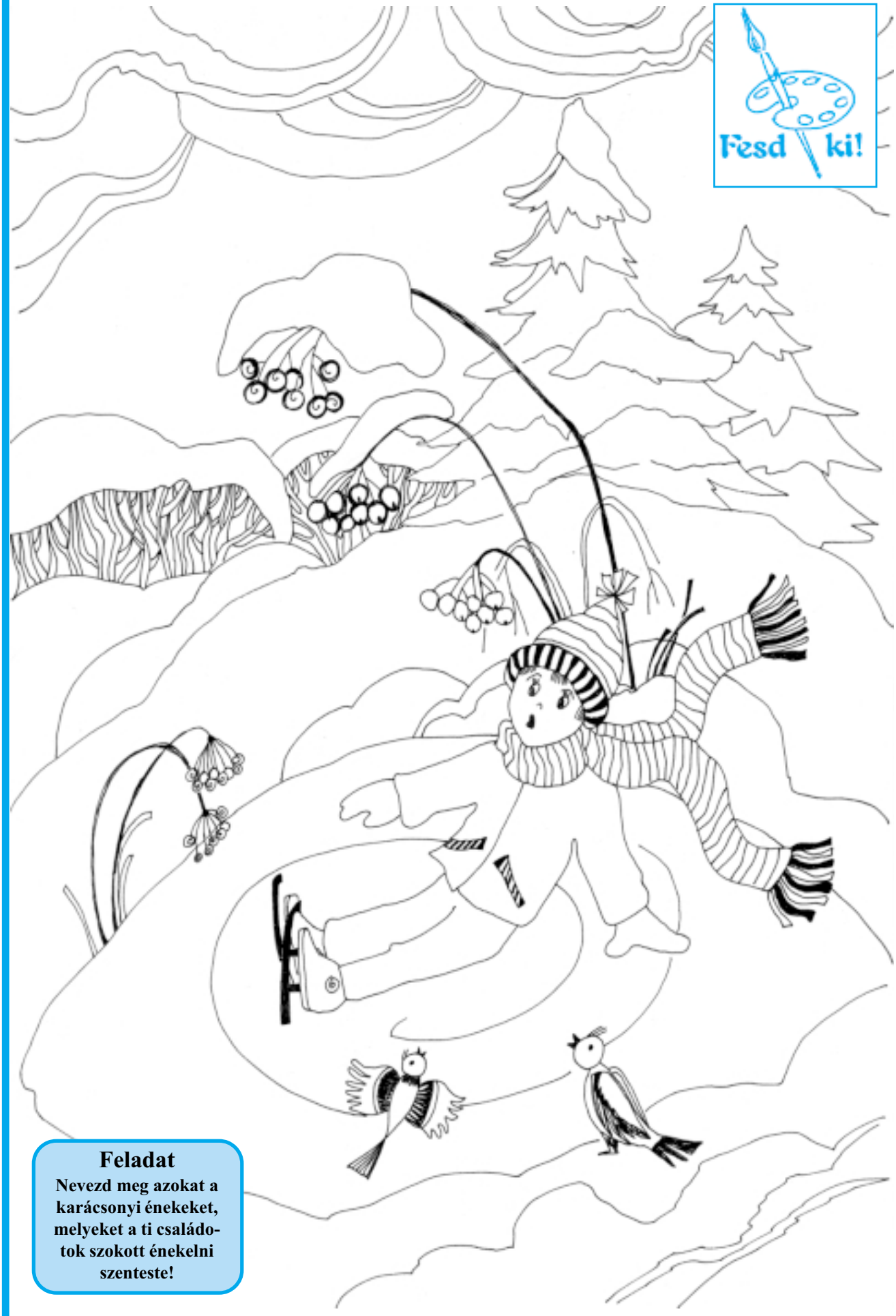

Feladat

Nevezd meg azokat a karácsonyi énekeket, melyeket a ti családotok szokott énekelni szenteste!

A növényvilág őszi csodái

AZ EVŐESZKÖZ TÖRTÉNETE

Suli-viccek

Fesd ki!

Feladat

Rajzold le a karácsonyfátokat, s küldd el nekünk a rajzot!

Számítógép-suli 19.

ISMERKEDÉS A WINDOWS OPERÁCIÓS RENDSZERREL

A DOS operációs rendszert a 80-as években alkalmazták a személyi számítógépeknél, mely elég nehézkes volt, mert a gépet a billentyűzet segítségével lehetett kezelni, és meg kellett tanulni a különböző parancsokat. Nálunk viszont nagyon sok iskolában csak régebbi típusú számítógépek vannak, amelyeken csak a DOS fut. Ezért az előző részekben ismertettem ennek az operációs rendszernek az alapjait. Ettől a résztől kezdve viszont a WINDOWS -zal fogunk megismerkedni.

Ez az operációs rendszer grafikus felülettel rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy a számítógépet az egérrel és a képernyő segítségével egyszerűen kezeljük. A Windows egy operációs rendszer, amely lehetővé teszi különböző programok futtatását a gépen. Ha például levelet szeretnénk írni, akkor egy szövegszerkesztőt kell használnunk, amelyet a Windows segítségével futtatunk. Ha táblázatot kell készíteni, akkor a táblázatkezelőt alkalmazzuk, melyet az operációs rendszeren keresztül indítunk el.

Tehát a Windows egy keretrendszer, amelynek segítségével futnak az egyéb programok. Minél jobban megismerkedünk vele, annál jobban fogjuk tudni a benne futó programokat is kezelni. A Windows gondoskodik arról, hogy az általunk működtetett program megjelenjen a képernyőn, és egyfajta „kapocsként" viselkedik. Lehetővé teszi, hogy a gépen az egyidejűleg futó programok összedolgozzanak. Ha az egyik programmal elkészítünk egy rajzot a barátnőnk születésnapjára, azt beilleszthetjük egy másik programban készített levélbe, és a levelet a harmadik programmal elküldhetjük a barátnőnknek. Ezt az összedolgozást az operációs rendszer valósítja meg.

A Windowsnak több változata (verziója) létezik. Az évek során újabb és újabb változatok jelennek meg, hogy a rendszer még hatékonyabb és könnyebben kezelhető legyen. Én a Windows 98-at használom. Nagyon sokan a 95-ös verziót alkalmazzák, de tavaly már megjelent a 2000-s is. Ezek a változatok nem sokban különböznek egymástól.

Ha a számítógépünkön telepítve van a Windows, akkor a gép bekapcsolása után a következő kép fog megjelenni a képernyőn:

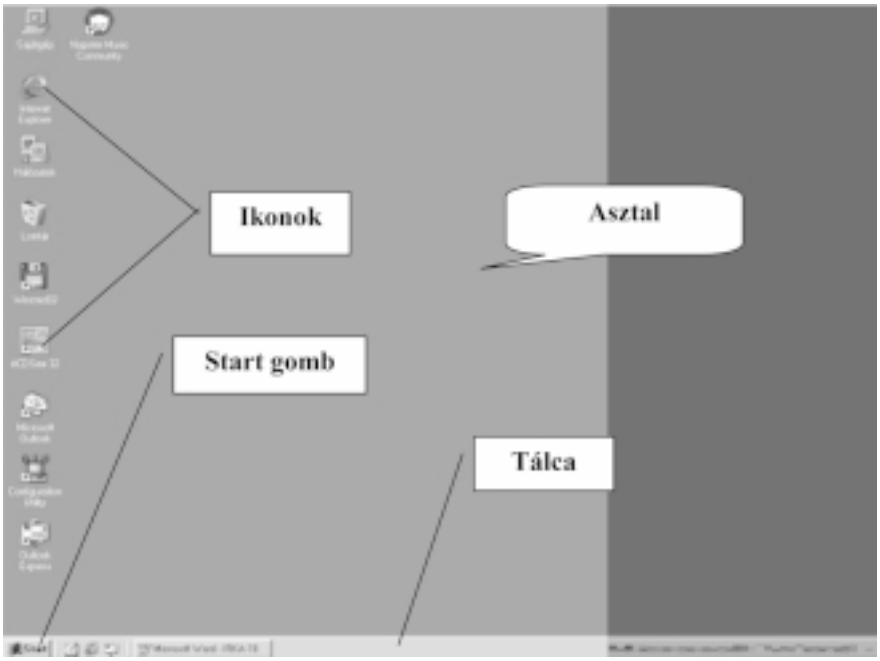

Abban biztos vagyok, hogy a ti képernyőtökön más háttér van beállítva, de ez nem probléma, mert minden felhasználó saját maga állítja be a képernyő hátterét.

A Windows képernyőjét **Asztalnak** nevezzük. Az Asztalon helyezkedik el a **Tálca**, a **Start** gomb és a programok futtatását szolgáló parancsikonok.

A Windows kis képeket helyez el az Asztalon, amelyeket „**ikon**"-nak nevezünk. Ezek a képernyőn megjelenő kis képek olyan programokat jelentenek, amelyeket lehet használni.

A **Mappában** gyűjthetők össze az ikonok és a dokumentumok.

A **Tálca** általában a képernyő alján helyezkedik el, amelyen a bal oldalon a **Start** gomb, jobb oldalon pedig az idő kijelzése és a megfelelő nyelv kijelzése látható.

A Start gomb segítségével indíthatjuk el a programot, amely telepítve van a számítógépünkön. Ha az egér mutatóját ráhelyezzük a Start feliratra, és a bal gombjával rákattintunk, akkor előugrik egy menüsor. Ennek a Programok menüjét választva tudunk tallózni a programjaink között.

Nagyon fontos a számítógép helyes kikapcsolása. Ezt a következőképpen kell végrehajtani. A START gombra kattintva a Kikapcsolást kell választani. Ezután pedig a „Kilép a rendszerből" feliratot. A gépünk ekkor befejezi a munkát, de mi csak a „MOST MÁR KIKAPCSOLHATJA A SZÁMÍTÓGÉPET" felirat után kapcsoljuk ki.

Ezzel a Windows 98-cal való első ismerkedést befejezzük. A következő részben az ablak szerkezetét és a programok futtatását fogjuk megvizsgálni.

Pallay Dezső

A gyertyáról

A gyertya a legrégibb világítási eszközök egyike. Valószínűleg római találmány, hiszen már a rómaiak is használtak faggyúból és méhviaszból készített világítóeszközöket.

Az ókeresztények istentiszteletein is gyertyák világítottak a katakombákban (föld alatti titkos gyülekezőhelyeken).

A középkorban az olajmécses mellett is fontos szerepet kapott a gyertya. Már vannak adatok 1061-ből egy franciaországi gyertyaöntő céhről. A templomi gyertyákat drága méhviaszból öntötték, a szegények az olcsóbb faggyúgyertyákat használták. A gyertyaöntő műhelyek főként a szappanfőző mesterek kezében voltak.

Később, 1725 után megjelentek a bálnaolajból főzött gyertyák, amelyek luxuscikknek számítottak.

A XIX. századtól kezdték a gyertyákat sztearinból és paraffinból készíteni. A XX. században ezeket is kiszorította a petróleumlámpa, majd a villanyvilágítás. Edison az első használható szénszálas izzólámpát 1870 karácsonyára készítette el.

A gyertya nemcsak egyszerű világítóeszköz, hanem a természetfeletti világosság szimbóluma is. A római katolikus vallás liturgiájában* a gyertya fénye jelenti Krisztust, a „világ világosságát”, továbbá a hitet mint Krisztustól nyert világosságot és a vallásos élet jutalmát: az örök világosságot. Liturgikus célokra csak méhviaszból készült gyertyát lehetett használni.

Az utóbbi években újra divat a gyertya.

Karácsony az év legszebb ünnepe, s a karácsonyi étkezés az ünnep egyik tetőpontja. A meghitt ünnepi hangulat fontos kelléke az asztaldísz, a gyertya. A teríték mellé, a fehér abroszra tehetünk néhány szép fenyőágat és gyertyatartót is. A legegyszerűbb, ha szép, piros almákat választunk erre a célra, kifúrjuk magházukat, s abba állítjuk a fehér díszgyertyákat.

Szemfüles (Románia)

**liturgia – egyházi szertartásrend*

Milyennek látszik Földünk a Holdról?

Az űrhajósok szerint a Föld gyönyörű kék, fényes égitest. A Holdról a Föld négyszer akkorának látszik, mint a Földről a Hold. Ugyanúgy változtatja az alakját, mint ahogyan mi látjuk a Hold alakváltozásait. Így tehát van „félföld” is, nemcsak félhold. „Teleföld” idején ezért olyan világos van a Holdon, hogy újságot lehet olvasni. Az is igen érdekes, ahogyan a Hold forog a Föld körül. A Hold égboltján minden csillag, még a Nap is mozog, csak egyetlen égitest áll mozdulatlanul: a Föld.

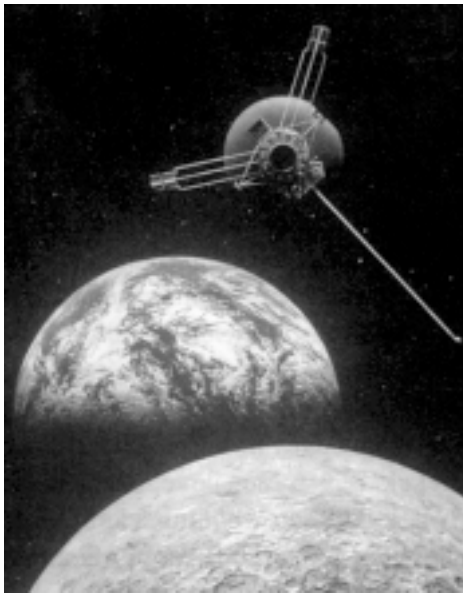

Szivárvány (Magyarország)

Iskolai dolgozatmondatok

Gutenberg eredetileg nyomdász volt, de aztán fölfedezett egy galaxist.

***

Rákóczi Ferenc belefulladt a Rodostóba.

***

Kazinczy Ferenc Kufstein várában megújította a magyar nyelvet.

***

A magyar vezérek Etelközben megkötötték a véradó-szerződést.

***

Szókratész a piacon árulta eszméit.

***

Petőfi Sándor, amikor egyszer otthon járt, megírta az Apám tyúkját.

***

Ady Endre a Hortobágyra járt káromkodni és fütyörészni.

***

A befogókat és az átfogókat Püthagorász találta fel.

Kincskereső (Magyarország)

Növényi érdekességek

Több mint 300 ezer növény létezik a Földön. Ezek közül kb. 23 ezret használ fel az ember, és kb. csak 1500-at termeszt.

A rózsa a legrégibb dísznövény. Egy hétezer éves pénzérmén egy rózsa látható.

A bambusz olyan gyorsan nő, hogy egy pár óra alatt is lehet észlelni.

Néhány virág furcsa „viselkedéssel” rendelkezik. Például a szegfű nem bírja a zajt. Ha egy váza szegfűt egy bekapcsolt rádió mellé teszünk, akkor a virágok elhervadnak. Ha gyöngyvirágot teszünk egy vízzel töltött vázába, ezek mérgező gázokat bocsátanak ki. Ha ugyanabban a vázában más virágok is vannak, ezek elhervadnak.

Jó Pajtás (Jugoszlávia)

Csacskaságok

Miért hajlik meg a rendőr alatt a deszka?

– Mert az okos enged.

***

Hogy állítják meg a szerelmes bárányt?

– Áj láv juh!

***

Mi a hasonlóság a borotvapenge és a Kovács bácsi ma született unokája között?

– Az egyik jó zsilett, a másik Józsi lett.

***

Miért van a rendőrnél vízipisztoly?

– Hogy a bűnöző ne ússza meg szárazon.

***

Két párna beszélget:

– Hogy vagy?

– Rosszul.

– Miért?

– Huzatot kaptam.

***

Az apa izgatottan keresi fel a tanító nénit:

– Miért küldte haza a fiamat?

– Azt mondta, hogy a nővérének skarlátja van!

– Igen, de ő Kanadában lakik!

***

Hol írták alá a békeszerződést az első világháború után?

– A szerződés szövege alatt.

Tapsi (Magyarország)

Újévi recept

Végy 12 hónapot. Gondosan tisztítsd meg a keserűségtől, kicsinyességtől, félelemtől, haragtól. Oszd fel a hónapokat 30 vagy 31 napra. Minden napot készíts el egy rész munkából, egy rész jóakaratból és egy gyűszűnyi derűből. Mindehhez adj 3 evőkanál optimizmust, egy csipetnyi iróniát, egy késhegynyi tapintatosságot. A kapott masszát bőven öntsd le szeretettel. A kész ételt mindig díszítsd apró figyelmességgel, és tálald fel mosolygó arccal.

Jó Pajtás (Jugoszlávia)

Miért?

Miért áll két lábra az ürge?

Hogy messzebbre ellásson. Ide-oda szaladgál, bebújik a lyukba, aztán megint előbukkan, két lábra áll, és figyelmesen körülnéz. Az ürgének sok ellensége van. Vadászik rá a kerecsensólyom, a parlagi sas, de szereti a húsát a görény és a róka is. Ezért nem véletlen, hogy ez a sárgás bundájú állat ennyire óvatos. És kíváncsi is nagyon. Ha feléje mentek, beszalad a lyukba, de kisvártatva újból kidugja a fejét. Kicsit vár, aztán óvatosan előmászik, és gyorsan két lábra áll.

Schmidt Egon

Tudod-e, hogy

a) a vulkánok néha évekig, sőt akár évszázadokig szunnyadnak két kitörés között?

b) ebben a szunnyadó időszakban a vulkán alatt hűlő magmából finoman szivároghatnak a vulkáni gázok?

c) a föld felszínén a gázok csendesen távoznak a légkörbe?

d) a legutolsó kitörés során keletkezett kráter lassanként elmállik?

e) az új kőzetet növényzet fedi be?

f) ha a szunnyadási idő több tízezer év, nehezen ismerhető fel a hegy vulkanikus eredete?

g) ebben az állapotban bizton állíthatjuk, hogy a tűzhányó kialudt?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Ropogós mézes

Hozzávalók 8 személyre: 15 dkg édes keksz, 15 dkg étcsokoládé, 10 dkg vaj, 2 evőkanál méz, 8 szem cukrozott cseresznye vagy meggy

A kekszet apró darabokra törjük és egy nagy tálba szórjuk. A csokoládét tányérba tördeljük, és forró vízzel telt lábos tetejére tesszük, hogy megolvadjon. Egy kis lábasban a vajat meg a mézet felmelegítjük. Ha már teljesen folyós, a kekszre öntjük, a csokoládét is belecsurgatjuk, és jól összekeverjük. A tepsit vajjal kikenjük és a kekszmasszát beleöntjük. A tetejére cseresznye- vagy meggyszemeket rakunk úgy, hogy ha 8 részre vágjuk, mindegyik közepébe kerüljön egy. A tepsit hideg helyre tesszük, megvárjuk, amíg teljesen megszilárdul a kekszsütemény, és csak azután vágjuk darabokra.

Tündöklő szellemek

Asboth Oszkár,

a helikopter feltalálója

A helikopter feltalálója, Asboth Oszkár az Arad megyei Pankotán született 1891. március 31-én. Abból az Asboth családból származott, melynek két tagja is hírnévre tett szert az 1848–49-es szabadságharcban.

Középiskoláit Aradon végezte, s érdeklődése már ekkor az aviatika* felé fordult. Első ifjúi próbálkozásai kötéllel motorkerékpárhoz kötött és így vontatott motor nélküli modellekből álltak. Majd 1909–13. között Aradon, Szabadkán és Wiener Neustadtban repülőgépépítéssel kísérletezett. A világháború idején egy repülőgépgyárba vezényelték katonai szolgálatra. Munkáját sikeresen végezte, és megalkotta az ún. Asboth-emelőcsavart. Az 1918-as évek során repülési kísérleteket végzett Budapesten, ez az időszak azonban nem kedvezett a tudományos kutatásnak.

A háború után Asboth újult erővel látott a munkához, s 37 éves korában technikatörténeti eseményt vitt véghez: Kispest határában 1928. szeptember 9-én felszállt az Asboth-féle emelőcsavaros gép, mely függőlegesen és vízszintesen egyformán manőverezett. Ez volt a világon az első helikopteres repülés. Asboth családtagjain és néhány munkatársán kívül alig volt szemtanúja a nagy eseménynek.

A következő évben Asboth megépíti második, harmadik és negyedik helikopterét is, melyek csupán annyiban különböztek egymástól, hogy más és más elrendezést kaptak a stabilizáló felületek, s egyre inkább egyszerűsödött az egész konstrukció. E gépeknek két darab, egymással ellentétesen forgó és egymás alatt elhelyezett 4,35 méter átmérőjű, fából készült emelőcsavarja volt.

Munkásságára külföldön is felfigyeltek, megkapta a Paul Tissandier-díjat, melyet a technika legkiválóbb alkotóinak ítélnek oda. 1960-ban Kossuth-díjjal is kitüntették.

**aviatika – repüléstan*

ÉRDEKES ÁLLATOK

Karácsony-szigeti rákok

A Karácsony-sziget az Indiai-óceán egyik parányi szigete. Sok különös állat él ott, közülük egy a szárazföldi tarisznyarák. Karácsony táján az erdőkből a tarisznyarákok milliói vonulnak ki a tengerpartra szaporodni. A kis rákok kb. három héten át a plankton (a tenger felszínén lebegő élőmódot folytató apró növényi és állati szervezetek összessége) részeként lebegnek, s eközben sok elpusztul közülük. A túlélők azonban visszatérnek a Karácsony-szigetre. Némelyik évben annyian gyűlnek össze, hogy a part vörösre változik tőlük.

Karácsonyi motívumok

Karácsonyi terítőt, asztalkendőt, szalvétát, futót keresztöltéses hímzéssel is díszíthetünk.
A motívumok színei:
fekete kocka = piros,
x = sötétzöld.

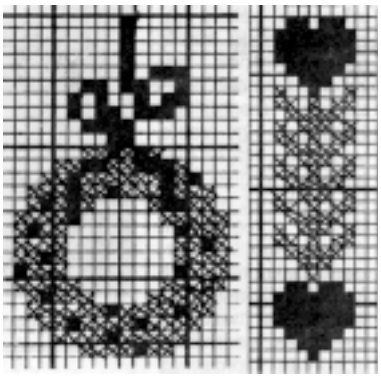

Ismered-e Mikszáth Kálmánt?

Irodalmi tudod-e?

1. Hol található Mikszáth szülőfaluja, Szklabonya?
2. Mi volt az ihletője az önképzőkörben írt első verseinek, elbeszéléseinek?
3. Érettségi után beiratkozik az egyetemre, de diplomát nem szerez. Milyet?
4. Milyen írásait gyűjtötte össze a *Politika svindlerei*-ben?
5. Mely városban töltött idő jelentette Mikszáth számára a magára találás időszakát?
6. Mi a címe az 1881-ben napvilágot látott novelláskötetének?
7. Mely Mikszáth-regény szereplője Dobos néni?
8. Hát Rozsákné?
9. Mi a címe annak a műnek, melynek főszereplője egy váratlanul feltámadó szigetvári hős?
10. Hogyan kapcsolódik vidékünkhöz Mikszáth Kálmán *Különös házasság* című regénye?

A mi nyelvünk

Féltem a magyar nyelvet

(Részletek)

A kultúrák mindig követték, beárnyékolták egy mást. Hesse azt mondja: ahol két kultúra találkozik, ott mindig fájdalom van. Egyre több a fájdalom. Az amerikai angol kultúra, amelyet én meglehetősen jól ismerek, egyre többfelé terjed. Az amerikanizálódástól féltem a magyar nyelvet, hogy elveszítjük saját szavainkat. Azt mondjuk: *marketing*, meg is indokolják, hogy a *piackutatás* nem fejezi ezt ki. Különböző okos, félművelt emberek ezzel próbálnak tekintélyt szerezni maguknak. Arról nem beszélve, hogy a *grape fruit*-ot, amit senki sem tud kimondani, inkább használják a jó kis *citrancs* helyett. Olyan tökéletesen eltalált szó ez, de nem, inkább „gape fruit", „Gép frút", van minden, de csak azért sem mondják magyarul. Van bennünk valami sznobizmus. Minden, ami nyugati, az jó, az magasabb rendű. A tömegkommunikáció mindent egységesítő jellege miatt is féltem a magyar nyelvet. Az amerikai televízió, az amerikai tömegkultúra hatásától, ami azt jelenti, hogy az egész világot egy Mr. Smithszé, egy átlagos amerikai kisvárosi fogyasztóvá kell átalakítani.

Temesi Ferenc

Postabontás

Aranyhal

A KIS BETEGÁPOLÓ

Egy szép tavaszi napon szomorú hírrel tért haza édesanyám: megbetegedett az unokanővérem. Mariannt egy szanatóriumba vitték a hegyekbe. A sok orvosi vizsgálat megállapította, hogy beteg a gerince. Így több hónapon át ágyhoz volt kötve. Együttéreztem vele a betegségében, és úgy döntöttem, hogy amikor csak tudok, segítek neki. Amilyen gyakran csak tehettem, meglátogattam a szüleimmel. Engedélyt kértem az orvosnőtől, hogy Mariann mellett maradhassak a szanatóriumban. Segítettem neki a mosakodásban, étkezésben, vigasztaltam mindenben. És örültem, hogy a nyári vakációt ilyen hasznosan töltöttem el.

Minden gyereket arra biztatok, ha beteg van a családban, vegye ki a részét a betegápolásból.

Lenya Adél, 11 éves, Salánk

Kedves Adél! Reméljük, Mariann egészségi állapota sokat javult, de jó lenne, ha tőled is hallhatnánk ezt. Írj nekünk!

Kérések, kívánságok rovata

Molnár Melinda rajza, 3. oszt., Nagydobrony

1. Mi sajnos túl későn kaptuk meg az Irka idei első számát. Emiatt nem tudtunk részt venni az Irka rajzpályázatán. Azt szeretném kérni, hogy legyen újra rajzpályázat.

2. Legyen újra slágerlista.

Tibor Nikolett, Beregújfalu

Kéréseddel nem vagy egyedül, sokan szeretnék, ha ismét lenne rajzpályázat. Meghajlunk óhajotok előtt, a következő számok valamelyikében új rajzpályázatot hirdetünk.

Ha elkülditek slágerlistátokat, újraindítjuk rovatunkat. DE! Csak az küldje be kedvenc énekese, együttese nevét, aki helyesen le tudja írni azt...

***

Én azt szeretném, ha több rajzos kifestővel jelenne meg az Irka és sok karácsonyi verssel.

Demeter Gabriella, Rafajnaújfalu

Második kérésed már teljesült is.

Ki ír nekem? Levelezni szeretnének

Ungvári X. d osztályosok, írjatok! *Pál Marina* vagyok, 15 éves. Szeretnék az Irkán keresztül levelezőtársat keresni. Kiváltképpen a régi ungvári osztálytársaimról szeretnék tudni, akikkel három éven keresztül együtt koptattuk az iskolapadot... Címem: Nagyszőlősi járás, Feketeardó, Fő út 169. Hobbim a zene, ének, a magnózás és a viccgyűjtés. 14-17 éves lányok, fiúk levelét várom.

Soós Brigitta (Magyarország, Szolnok, Fazekas Mihály u. 45. 5000) 2. osztályos. Jól tanul, s szívesen levelezne kárpátaljai gyerekekkel.

Kára Viktória (Ungvári járás, Nagygejőc, Fő utca 58.)Viktória elfelejtette megírni az életkorát, de azt tudjuk, hogy hobbija a rejtvényfejtés és a magnózás, levonót és képeslapot gyűjt.

Hegedűs András (Beregszászi járás, Rafajnaújfalu, Béke u. 17.) 12 éves, barna hajú, barna szemű. Szeret focizni, gombázni és horgászni.

Demeter Gabriella (Beregszászi járás, Rafajnaújfalu, Puskin u. 21.) 12 éves. Szeret olvasni, kirándulni.

Hegedűs Sándor (Beregszászi járás, Rafajnaújfalu, Beregszászi u. 13.) 12 éves. Hobbija a horgászás, szeret kirándulni, gombázni.

Kedves Irka!

„A nővérem nagyon szerette az Irkát, évekkel ezelőtt minden számát megvette és megőrizte. Én már többször átnéztem valamennyit. Láttam, hogy régen gyakran írtak a szerelemről is az olvasók. Hát nekem is van egy nagy problémám, és ezért szeretném Szív Szilvi tanácsát kérni.

7. osztályos vagyok, és nagyon tetszik nekem egy fiú, aki nem a mi iskolánkba jár. Beszéltem erről a barátnőimnek, s ők azt mondták, hogy írjak a srácnak, s mindent valljak be. Közösen írtunk is egy levelet, úgy, hogy mindenki mondott valamit, én pedig leírtam. De még nem küldtem el. Nem tudom, megtegyem-e. Kedves Szilvi, ne haragudj, de ne írd ki a nevemet, se azt, hogy hol lakom, mert félek, hogy kinevetnek. De tudom, ezt is egy régi Irkában olvastam, hogy aláírás nélküli levélre nem válaszoltok, ezért nektek megírom."

Kedves Eszter! Jól tudod, hogy névtelen levélre nem válaszolunk, ám megértjük, hogy „szíves" gondjaidat szeretnéd elrejteni. Ezért választottunk egy szép lánynevet, s itt most ezzel szólítunk meg.

Jól tetted, hogy nem küldted el a levelet. Ne is tedd. Lehet, mire válaszunkat olvasod, már egy egészen más fiú láttán dobban meg a szíved... Ha nem, és mégis a levélírás mellett döntesz, ne a barátnőid diktálják azt! De mielőtt szerelmet vallanál, ismerd meg a fiút. Hívd meg valamilyen osztály-bulitokra, s beszélgessetek, kérdezd a hobbijáról, továbbtanulási terveiről stb. Könnyen előfordulhat, hogy egy kiadós beszélgetés után már egyáltalán nem fog tetszeni, s örülni fogsz, hogy nem hamarkodtad el a levélírást...

Szeretettel üdvözöl: ***Szív Szilvi***

A tengerimalac

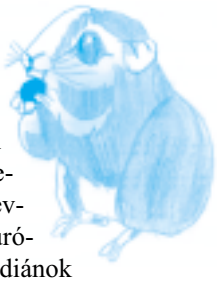

Nagyon szeretem az Irka Érdekes állatok rovatát. Én most a vadon élő tengerimalacokat szeretném bemutatni.

A tengerimalac rágcsáló állat. A mókás házi tengerimalac a vadon élő leszármazottja. Mintegy négyszázötven évvel ezelőtt a spanyol hódítók hozták Európába. A vadon élő tengerimalac az indiánok kedvenc állata volt. Színe szürke, sárga vagy barna. Libasorban közlekednek megszokott ösvényeiken.

Puskás Renáta, 8. osztály, Beregújfalu

RÉGIÓK TALÁLKOZÁSA

Egy csodálatos élményemről szeretnék beszámolni az Irka-olvasóknak. A Credo Alapítvány Gyöngykaláris csoportjának tagjaként részt vettem a Budapesten rendezett Régiók Találkozója ünnepségen. A rendezvénynek a Magyar Kultúra Alapítvány adott otthont. Erdélyi, Mura-vidéki, felvidéki, vajdasági, drávaszögi és kárpátaljai fiatalok vettek részt. Kárpátalját a Gyöngykalárison kívül a péterfalvai tánccsoport és a sárosoroszi Muzsákolók képviselték.

Mi hazafias és vallásos énekeket mutattunk be nem kis sikerrel. Meghívást kaptunk a horvátországi és szlovéniai rendezvényekre is. Remélem, ott is jól szerepelünk majd.

Kovács Emília, Kisgejőc

Buci karácsonya

Kismadár szállt erre, arra,
Bucihoz ment végső sorba.
Amint látja, Buci alszik.
Énekléshez kezd most addig,
míg barátja fel nem ébred,
s meg nem látja e szépséget:
leesett már az első hó,
szánkózni, síelni most jó.
Fel is kelti Bellót nyomban:
Ébredj, mert ma karácsony van.
Belló ébred, s látja ő is,
milyen szépen szállingózik
a hópihe fenn az égen.
Buci megy és máris hozza
a karácsonyfát, melyet ketten
Bellóval díszítenek szépen.

Vasas Andrea
6. oszt. Nagybereg

Vasas Andrea rajza

Tél

Zúzmara az ágon,
kis veréb a fákon.
Gyerekek az udvaron,
szánkóznak a nagy havon.
Ej, gyerekek, nocsak-nocsak,
a kis verebek éhen halnak.

Friss magot az etetőbe,
segítsünk a didergőknek!
Jóért mindig jót várhatunk...
Múlik a tél, jön a nyár,
s dalaikat hallod már.

Tibor Nikolett
6. oszt. Beregújfalu

Leskó Petronella rajza, 5. oszt., Nagyszőlős

Nyitvavan az aranykapu

Japán játékok

Kő, olló, papír

Páros játék, de négyen is részt vehetnek benne. Megannyi modern kockadobó táblajáték őse. A felszereléshez egy kartonlap tartozik, amely körülbelül akkora, mint egy sakktábla, és az ábrán feltüntetett módon mezőkre van osztva. Az egyes mezőkbe különböző utasításokat írnak. A mezők a nyíl irányában a külső sarokból a középpontig, azaz a „ház”-ig vezetnek. Ezen kell végigmenniük a részvevőknek különböző színű bábuikkal. Az előrehaladás mértékének meghatározására közönséges, hat számjegyű dobókockát használnak, de éppoly elterjedt a korong alakú számmutató is. Ez egy vastag, kerek kartonlap, amely hat egyenlő körszeletre van osztva, és számokkal egytől hatig megjelölve. A középpontjába szúrt tűre vagy orsóra egy kartonnyilat erősítenek, esetleg egy könnyű fémmutatót, és az orsót két ujjal megpörgetik. Amelyik számon a nyíl megáll, annyit halad a játékos előre.

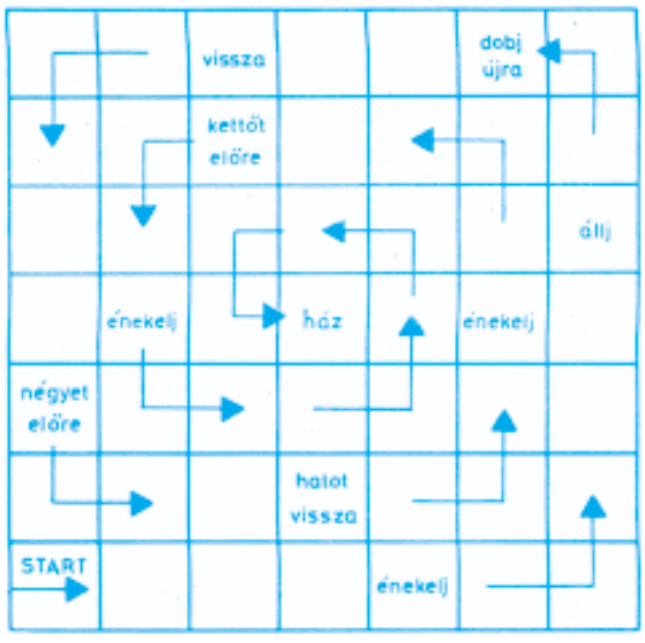

Japán szembekötősdi

A játékosok körben állnak, egyikük a kör közepén tartózkodik, és a szeme be van kötve. Ő a „madár”.

A körben levők a madár körül járnak, és a következő mondókát ismétlik:

Madár, madár,
kalitkába zárva,
mikor jössz ki
végre, kismadárka?

Miután többször körüljárták, megállnak és megkérdezik: „Ki van mögötted?”

A madár ekkor egyik játékostársa nevét mondja. Ha nem találta el, a játék folytatódik, ha azonban eltalálta a háta mögött álló nevét, az lesz az új madár, és neki kötik be a szemét.

Kilencből a tizediket!

Fővárosokból nagyváros

1	Sokáig ketté osztott volt	○	1	2	3	4	5		
2	Az örök város			2	6	7	○		
3	„Királyi" focicsapata van		7	8	9	○	4	9	
4	A „kék Duna" városa				10	11	○	12	
5	Svájc fővárosa				10	○	2	5	
6	Itt van a Tower	○	6	5	9	6	5		
7	A Kreml városa		7	○	12	13	14	15	8
8	Szlovén főváros	3	16	17	10	3	16	8	○	8
9	Egyik szomszédunk fővárosa		10	17	14	○	2	1	12	18
10	Megfejtés	○	○	○	○	○	○	○	○	○

A rejtvény 9 sorában 9 főváros fejthető meg. Segítségül egy-egy rövid jellemzést adunk a nevezetes városokról. Könnyítésül a négyzetek betűit beszámoztuk: az azonos számok azonos betűket jelölnek. A 10. sorban megfejtésül szintén egy városnév adódik, ha minden sorból a kiemelt betűt sorrendben beírod a körökbe.

Cica-fogócska

Az alsó 3 cica közül válaszd ki a felső cica ikerpárját!

KERESZTREJTVÉNY

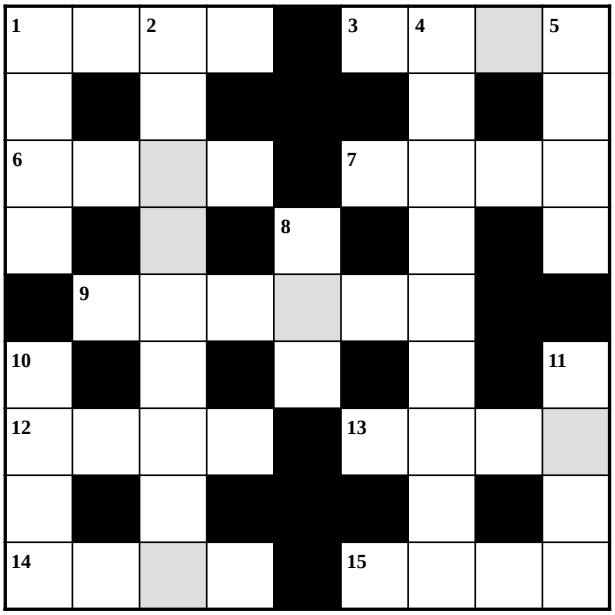

A kiemelt betűkből a leghosszabb életű állatfaj nevét állíthatod össze.

Vízszintes:

1. Kuruttyoló hüllő
3. Pénzintézet
6. Fafajta, de hegység is az Északi-középhegységben
7. Vékony, kecses vadászeb
9. Számtani alapművelet
12. Visszafelé: a hét egyik napja
13. Tömegközlekedési eszközön sok van
14. Madarak szájszerve
15. Kettéválaszt, másképpen: műveletet végez

Függőleges:

1. Pici baba
2. Magyarország legmagasabb helye
4. Az év egy hónapja
5. Korcsolya, röviden
8. Ezen a helyen
10. 1700 római számmal
11. Ugyanaz, mint a vízszintes 15.

Törd a fejed, mi a feladat!

Csak azt kell kitalálnod, mi is a feladatod, hogy beírhasd a kérdőjel helyébe a szükséges számot.

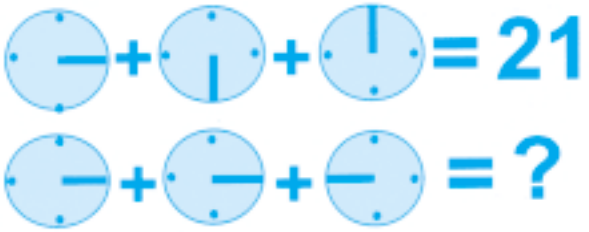

Állatok

Az összetett szavakban egy-egy gerinces állat neve szerepel. Egészítsd ki a szavakat!

..... eszű (feledékeny)
..... köhögés (gyermekbetegség)
..... zene (fülsértő, hamis zene)
..... út (menekülési útvonal)
..... ügetés (guggolva ugrálás)
..... vérű (szenvtelen, egykedvű)
..... lelkű (álnok)
..... szemű (éles látású)

Beküldési határidő: 2002. február 1.

Tündérujjak

Hajtogatott doboz

Prófusz Marianna egy karácsonyi doboz elkészítéséhez ad ötletet. Az ajándék értékét növeli a szép csomagolás.

Másoljuk át csomagolópapírra a dobozformát, majd vágjuk ki. A szaggatott vonalak mentén tűrjük be a papírt. A négy ragasztófelületet kenjük be ragasztóval, s ragasszuk az oldalrészekhez. A két záróelemet – a fenyő részeit – egymásba toljuk.

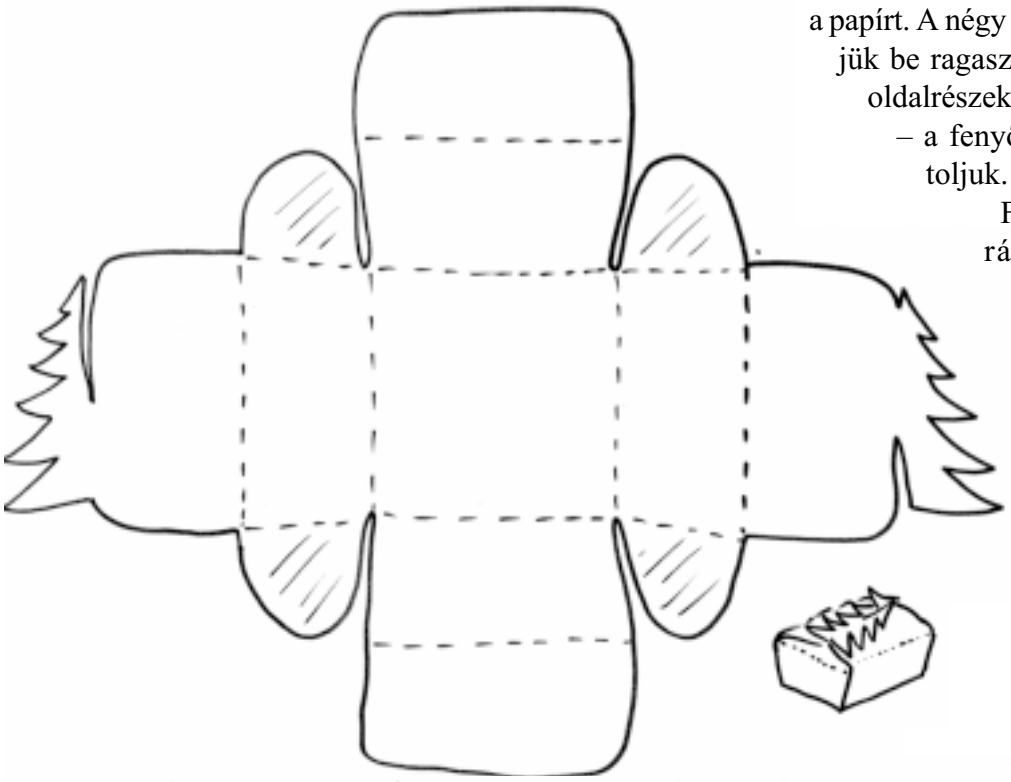

Fenyő helyett más, karácsonyhoz kötődő szimbólumot is választhatunk.

A doboz mérete tetszés szerint változtatható.

Tobozangyalka

Anyagszükséglet: fagolyó, fenyőtoboz, sárga fonal, filctoll, ragasztó, cérna, aranypapír.

A toboz felső részéhez rögzítsük hozzá a fagolyót ragasztással. Fonalból elkészítjük a haját és felragasztjuk. Filctollal szemet, szájat rajzolunk a fagolyóra. Az angyalka szárnya aranypapírból készül, amit kinyírás után a tobozra ragasztunk.

Színes fonalból akasztót kötünk a nyakába, így tesszük a fára.

Bújj, bújj, medve

DÖNGICSÉLŐ
ÓVODÁSOK MELLÉKLETE · SZERKESZTI GABÓDA ÉVA

A gyerekek párosával kaput tartanak. Az utolsó pár a kapuk alatt előrejön, és a sor elejére áll kaput tartani, így a sor nem fogy el. Folyamatosan játsszuk.

Gondban van a Mikulás

Szegény Mikulás már indulna a gyerekekhez, ám az a huncut Krampuszka megtréfálta: elrejtette a Mikulás összes csizmájának a párját. Így mégsem mehet a kedves Apóka ajándékot osztani. Talán akad a nagy rendetlenségben egy pár csizma, amiben a Mikulás útnak indulhat. Segíts neki keresni, és így hozzád is hamarabb elérkezik ajándékaival.

Ha van kedved, színezd ki a Mikulást!

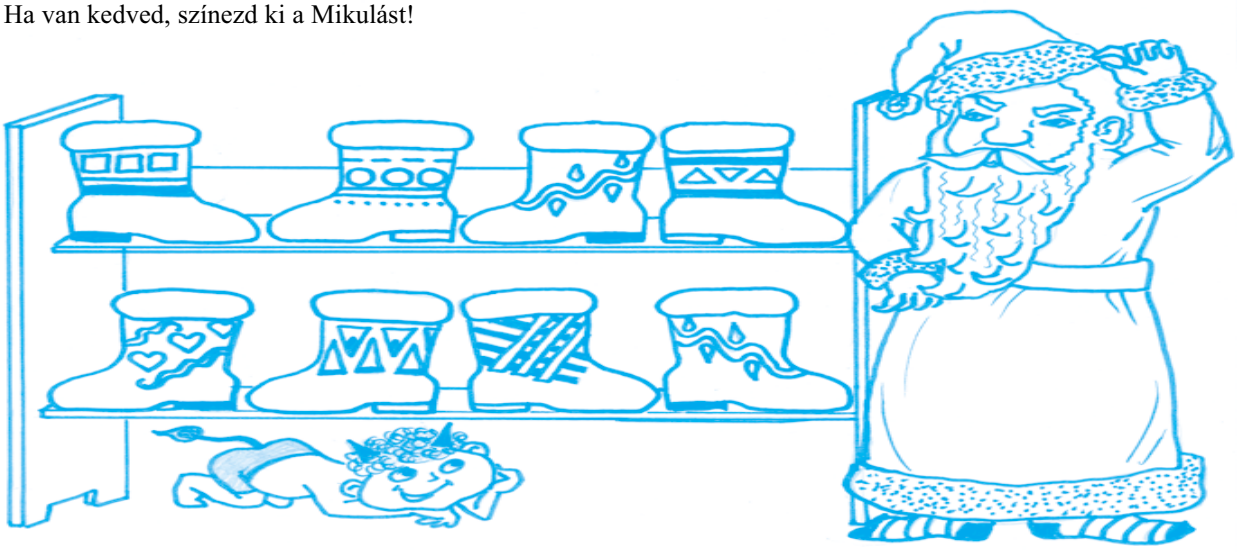

Tél apó haragja

Régen történt biz ez, régen. Abban az időben, mikor még tűzön aszalták a jeget. Jégre tették a meleget.

Az volt csak a jó világ. Még akkor a só is sósabb volt. Virágosabb a tavasz, hosszabb a nyár, áldottabb az ősz. Hogy nagyot ne mondjak, nagyobb volt akkorában a búzaszem, mint most a mákfej. A mogyoró olvasva is elmehetett diónak. A diót pedig meg kellett törni a küszöbön, mert hajában nem fért volna be az ajtón.

No, hanem Tél apó akkor is csak olyan goromba legény volt, mint mostanában. Akkor is csak olyan öreg volt már, mint az országút, s ha savanyú kedvében megrázta a fehér szakállát, egyszerre beborult a víg világ, szép világ. Nem látszott ki egyéb a nagy hóból, csak a varjú-népség, az se tudott egyebet kiabálni, csak azt, hogy akármilyen kár, oda van a nyár.

– Bizony kár – sóhajtozták az emberek –, mert többet ér egy nyár száz télnél.

– Ohohó, ohohó! – sikoltott mérgesen Tél apó, hogy csak úgy csikorogtak bele a száraz faágak.

– Ugyan minek is teremtette a jó Isten ezt a gonosz telet? Virágtördelőnek, madárpusztítónak, emberek sanyargatójának?

– Hihihi, huhuhu, hahaha – kacagott be Tél apó a kéményeken, hogy csak úgy borsódzott bele az emberek háta.

– Hej, de nagy öröm lenne, ha egyszer megenné a farkas a telet!

No, hanem erre már csakugyan megharagudott Tél apó. Kapta magát, szedte-vette sátorfáját, s úgy elszelelt, hogy meg se állt, míg azok közé a zordon hegyek közé nem ért, ahol a madár se jár. Ott ütött tanyát az égnek meredő ormokon, s onnan süvöltözött be nagy bőszen a világra:

– Megálljatok, majd hívjátok még vissza Tél apót!

– Csak azt lesd! – nevettek az emberek.

Soha gazdagabb termést nem adott a föld, dúsabb gyümölcsöt nem hoztak a fák, mint abban az esztendőben. Alig győzték az emberek betakarítani az istenáldást.

– Siessünk, emberek – biztatták egymást –, míg Tél apó megint a nyakunkon nem ül.

Bizony nem jött Tél apó, kár volt tőle ijedezni. A napocska szüret után is csak úgy szórta a szikrát, mint aratáskor: nem volt, aki fellegfátylat terítgessen elébe. Tele volt virággal a mező, nem volt, aki letarolja. Tele dallal az erdő, hideg szelek nem kergették el a madarakat.

– Nini – örvendeztek az emberek –, nyilván csakugyan megette a farkas a telet. Nem nagy becsülete lesz az idén a kemencének.

Nem is kellett tűzrevaló után járni senkinek. Sütött a napocska, úgy, hogy a fák már meg is sokallották. Leperzselődött, leégett róluk a levél. Nem bólingatott lágyan, szelíden, mint máskor: csörgött, csikorgott, hogy szomorúság volt hallani.

– Szánj meg, szánj meg, Tél apó – meredeztek a poros levegőben, sorvadt gallyaikkal a fák –, mert elveszünk nálad nélkül!

Lesült a rét, kiégtek a mezők, meghasadozott a föld, s a csillagfényes, tikkadt éjszakákon föl-fölsóhajtott az égre:

– Könyörülj rajtam, Tél apó, takargasd be sebeimet puha fehér hótakaróval!

Bezzeg az emberek se áldották már a végtelen nyarat. Kicsorbult az eke a kiégett földben, mert lehetett szántani, vetni. Nagy kínnal, ha bírtak is itt-ott barázdát hasítani, hiába szórták bele a búzát. Nem vette gondjába Tél apó, nem takargatta be meleg takaróval, puha, fehér hóval. Féreg kiette, egér elhordta, szárazság megölte a drága vetőmagot.

– Nincsen vetés, nem lesz kenyér! – sóhajtoztak az emberek s reménykedve tekintettek a magas hegyek felé: hátha mégis csak leszáll közibök az a jó Tél apó? De nem szállt ám le, akárhogy könyörögtek neki. Abban az esztendőben nem látták a telet, de nem is ettek a másikban kenyeret! Lett olyan éhség, hogy hullottak az emberek, mint ősszel a légy. Akik megmaradtak, azok nem győztek hálálkodni Tél apónak, mikor megint leszállt a földre fehér bundájában:

– Ó, Tél apó, mit érne tenálad nélkül a nyár?

Tél apó jókedvűen nevetett és megígérte, hogy nem haragszik meg többet az emberekre, ha az emberek se ártják magukat az ő dolgába. Hanem, hogy emlékezetes legyen nekik a lecke: sohse nőtt többet a dió olyan nagyra, mint azelőtt volt. Pedig úgye, kár?

(Móra Ferenc)

Veress Miklós

Mese a Mikulásról

Erdő mélyén farakás,
ott lakhat a Mikulás.
Piros arca, mint kalács,
szakálla, mint a fáhncs.

Csalogasd ki, énekelj,
mint kerengő hópehely.
Dalolj, dalolj havakat,
álmodj paplanod alatt.

Ne lesd meg a Mikulást,
rajta varázsos palást:
úgy látsz a süvegén,
mint az ablak üvegén.

A puttonya félvagon,
szánja vihar a havon.
Éjszakába ne tekints –
meglesz reggelre a kincs.

Ott lakik ám a kalács
ízében a Mikulás.
Szeme, mint a hópehely,
hogyha csillog, énekelj!

Csanádi Imre

Első hó köszöntő

Hó, hó, friss hó,
angyalváró,
gyöngyen hulló
gyöngyvirág-hó, –

csupasz bokrok
csipkézője,
fák fodros fejkötője,
kerítések
keszkenője,
hegyek-völgyek
ünneplője.

Osvát Erzsébet

Mennyi apró Télapó!

Hull a hó,
hull a hó.
Mennyi apró Télapó!
Igaziak,
elevenek,
izgő-mozgó
hóemberek.
Nagykabátjuk
csupa hó.
Honnan e sok Télapó?
Kik ezek,
kik ezek
az apróka
Télapóka-emberek?

Óvodások mennek sorban
záporozó habos hóban!

Zelk Zoltán

Téli fák

Nem fáztok, ti téli fák,
mikor meztelen az ág?
Eldobtátok a nyári zöld
s az őszi arany ruhát.

Ejnye, ejnye, téli fák,
ez aztán a furcsaság:
Hideg télben levetkőztök,
nyáron viseltek ruhát!

Adventi „égbolt” papírból

Ez az angyalkás szobadísz hangulatossá teheti az óvodában a csoportszobát. Készítsétek el együtt az óvó nénivel. A közös munka meghitt hangulatot varázsol az ünnep előtti készülődésbe.
A felhő kék színű, fehér hópelyhekkel díszítve. Az angyalka formáját átmásoljuk, sokszorosítjuk, és aranysárgára festjük. Ha összeragasztottuk a tartozékokat, vékony fonal segítségével a felhő aljára erősítjük (ragasztjuk), majd egy erősebb fonalon az „égboltot” a magasból alálógatjuk.

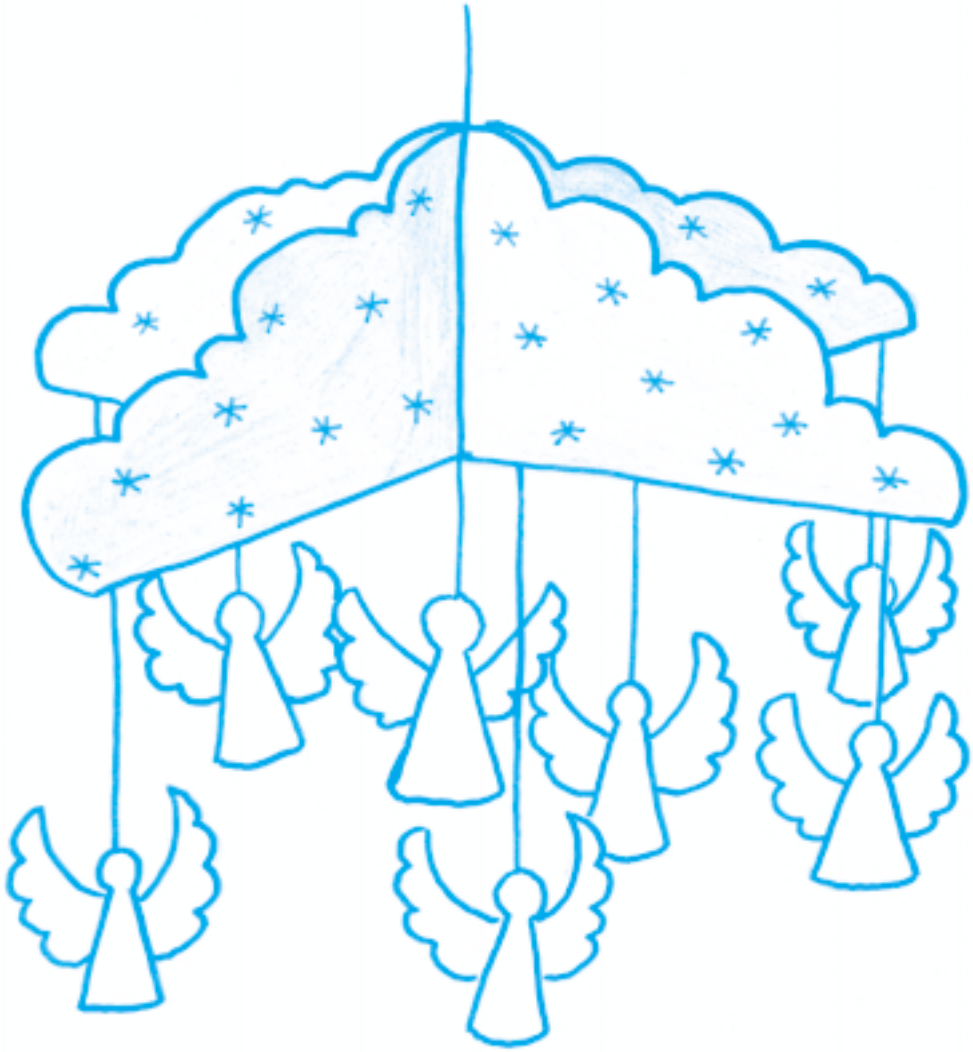

Tündérujjak
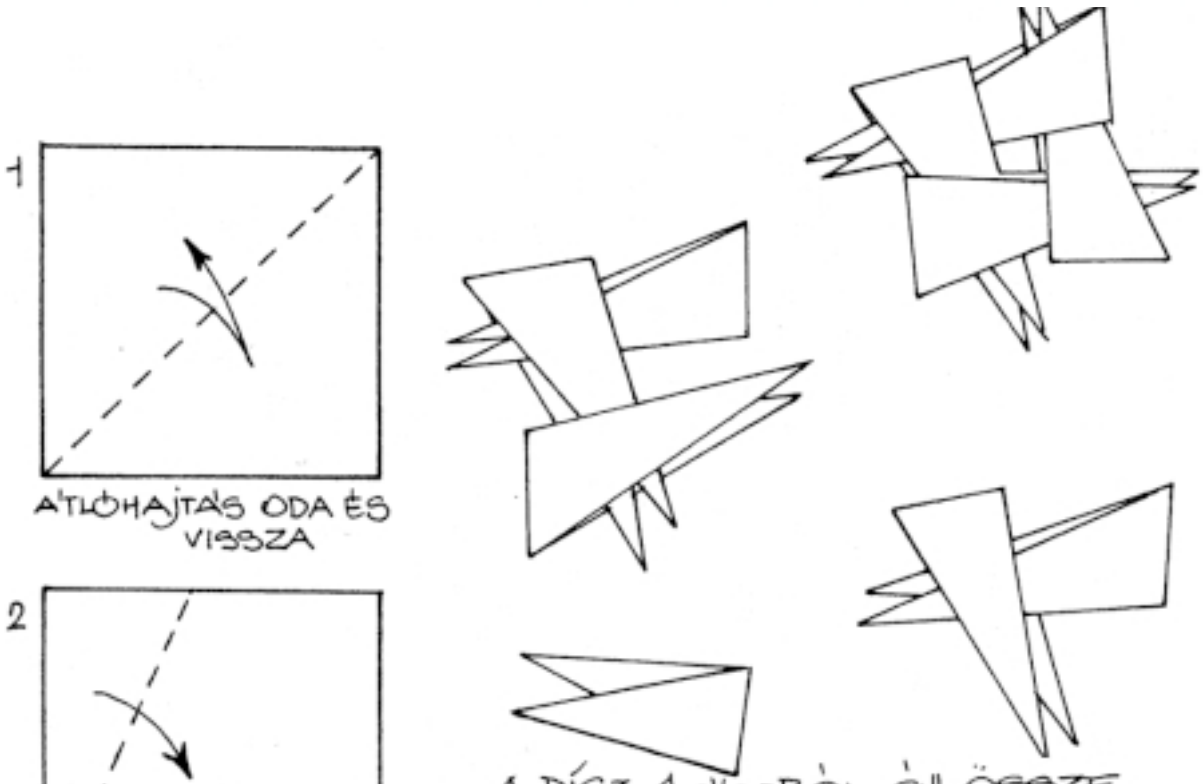
Fenyődísz